

**LÄNSIGÖÖTANMAANPYSTYKORVAN ROTUKOHTAINEN JALOSTUKSEN
TAVOITEOHJELMA 2017 - 2021**

Alkuperäinen tavoiteohjelma on vuodelta 2007.

Kantaemo Topsy. Kuva: Specialklubben för Västgötaspets.

Länsigöötanmaanpystykorvan jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2017 - 2021.

Tavoiteohjelman on hyväksynyt rotujärjestön Länsigöötanmaanpystykorvat -
Västgötaspetsen ry:n kevätkokous 22.4.2017

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt xx.xx.xxxx

Jalostustoimikunnan jäsenet vuonna 2016: Riikka Aho, Inga Kahlman, Tuija Liukkonen,
Ada Walder ja Anne Laamanen (pj.). Vuonna 2017 lisäksi Kirsi Hotanen.

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	1
2. RODUN TAUSTA.....	2
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	4
4. RODUN NYKYTILANNE.....	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	6
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	12
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	13
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	14
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta.....	14
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin.....	14
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	14
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	14
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	22
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	24
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	24
4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN.....	26
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	26
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	26
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	39
4.3.4 Lisääntyminen	42
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	44
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	45
4.4. Ulkomuoto	46
4.4.1 Rotumääritelmä	46
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	50
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	53
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	53
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITE-OHJELMAN TOTEUTUMISESTA	54
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	54
5.2 Jalostuksen tavoiteohjelman 2012 - 2016 toteutuminen.....	65
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	70
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	70
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	71
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	73
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	73
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	75
LÄHTEET	77

1. YHTEENVETO

Länsigöötanmaanpystykorva (eli göötti) on tasaisen suosion saavuttanut monipuolinen ja varsin terve rotu. Mitään muotirotua länsigöötanmaanpystykorvasta ei ole tullut, mutta reilun sadan koiran vuosittainen rekisteröintimäärä Suomessa on ollut kutakuinkin riittävä antamaan terveen pohjan kasvatus- ja jalostustyölle. Geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen tulee kuitenkin olemaan jatkossa entistä suurempi haaste.

Rotujärjestön tavoitteena ei ole kehittää rotua vaan säilyttää se sellaisena, kuin se on ollut jo vuosikymmeniä. Tarkoituksena on ylläpitää rodun hyvä terveystilanne mm. tukemalla perinnöllisen muuntelun säilyttämiseen tähtäviä jalostuksellisia toimenpiteitä ja valintoja. Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on nautapaimen ja maalaistalon yleiskoira. Näitä alkuperäistä käyttötarkoitusta palvelevia ominaisuuksia halutaan rodussa edelleenkin vaalia: toimintakykyä, seurallisuutta, hyvää liikkuvuutta ja suhteellisen helppoa koulutettavuutta. Niin ikään halutaan säilyttää rodulle ominainen luonnontöpöhäntäisyys. Rodussa esiintyvään rotutyypilliseen verkkokalvorappeumaan sekä mahdollisesti muihin esiin tuleviin sairauksiin ja vikoihin suhtaudutaan vakavasti.

Rotujärjestö pyrkii ohjaamaan rodun jalostusta ennen kaikkea välillisin jalostuksellisin toimenpitein mm. seuraamalla rodun terveystilannetta, jakamalla tietoa, kouluttamalla, organisoimalla objektiivisen tiedon keräämistä populaatiosta ja analysoimalla kerättyä tietoa. Rotujärjestö pyrkii ylläpitämään harrastustoimintaa omistajien sitoutuneisuuden lisäämiseksi. Aktiivinen yhteydenpito ruotsalaiseen rodun kotimaan yhdistykseen palvelee myös jalostuksen tavoitteita.

2. RODUN TAUSTA

Länsigöötanmaanpystykorva on ikivanha ruotsalainen koirarotu. Pieniä harmaita töpöhäntäisiä koiria on ollut aina Ruotsin maatalojen pihapiirissä. Milloin göötti tarkalleen ilmestyi sellaisena, kuin me sen tiedämme, on epävarmaa. Paimen- ja pihakoirat olivat itsestään selviä hyötykoiria maataloilla, mutta ei niistä huolehdittu samalla tavalla eikä niitä jalostettu tai esitelty tai ylipäätään pidetty yhtä tärkeinä kuin herrasväen metsästyskoiria. Rodun vakiintumisen ajan kertomuksien perusteella voidaan todeta, että näitä koiria löytyi eteläisestä Ruotsista, paitsi läntiseltä Göötanmaalta, myös Bohusin läänistä, Värmlannista, Itä-Göötanmaalta ja Skånesta (Jenny Pley 2017).

Länsigöötanmaanpystykorvan omintakeista ulkonäköä voidaan kertomusten perusteella pitää yhtenä muotona vanhoista ruotsalaisista paimenkoirista, joiden tyypeissä on ollut sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia tämän päivän gööttien kanssa. Vanhimmat valokuvat gööteistä löytyvät 1910-luvulta (Jenny Pley 2017).

Länsigöötanmaanpystykorva on ollut alun perin maatalon yleiskoira ja nautakarjanpaimen. Se on pyydystänyt rottia, suojellut talon kanoja ketuilta, vahtinut lapsia, ilmoittanut vieraiden tulosta, avustanut pienriistan metsästyksessä ja yleensäkin ilmoittanut haukkumalla kaikesta normaalista maatilalla arjesta poikkeavasta. Nautakarjan paimennuksessa tarkoituksenmukaista on ollut hyvä liikkuvuus, peloton luonne, aktiivinen yhteydenpito isäntään ja tuohon tehtävään liittyvä haukkumiskyky. Matala rakenne on helpottanut työskentelyä karjan keskuudessa, koska matalalta paimentava pystykorva on nautan potkun ulottumattomissa.

Länsigöötanmaanpystykorva oli jo katoamassa maalaistaloista, kun rodun pelastamiseen ryhdyttiin 1940-luvulla. Rodun nykyisen kehityksen voidaan katsoa alkaneen vuonna 1942, jolloin kreivi Björn von Rosen ja rehtori K.G. Zetterstén ryhtyivät polkupyörillä etsimään näitä lapsuudestaan muistamia koiria. Montaa heitä tyydyttävää rodun edustajaa ei kuitenkaan löytynyt. Etsintätöiden seurauksena kuusi koiraa kutsuttiin syksyllä 1942 Göteborgin koiranäyttelyyn, ja vuonna 1943 Ruotsin Kennelliitto hyväksyi rotumääritelmän. Aluksi vain harmaat töpöhäntäiset hyväksyttiin puhtasrotuisiksi, mutta myöhemmin hyväksyttiin myös ruskean sävyiset ja pitkähäntäiset koirat, joiden häntä kuitenkin tyhistettiin (von Rosen 1982).

Alun perin länsigöötanmaanpystykorvia kasvattivat pääasiassa karjatilalliset rodun erinomaisten paimennustaipumusten vuoksi, ja he myös käyttivät koiriaan ahkerasti paimennuskokeissa vielä 1940-luvulla. Sekä länsigöötanmaanpystykorvat että niiden paimennuskokeissa käyminen vähenivät kuitenkin Ruotsissa bordercollieiden suosion kasvaessa, eikä paimentavia länsigöötanmaanpystykorvia juuri enää ollut 1970-luvulle tultaessa. Yhteiskunnan rakennemuutos heijastui myös koirankasvatukseen: kasvatus siirtyi maataloilta asteittain asutuskeskuksiin ja kaupunkeihin. Nykyisin rotu on kaikkialla maailmassa pääasiassa seurakoira, jonka kanssa harrastetaan tottelevaisuutta, agilityä, pelastuskoiratoimintaa, verijälkeä, koiratanssia, kaverikoiratoimintaa ja joillakin jopa hirvenmetsästystä.

Vaikka von Rosen nimitti koiria nimellä Västgötaspets, rodulle annettiin ensin nimi Svensk Vallhund (ruotsalainen paimenkoira). Vuonna 1953 nimi kuitenkin muutettiin muotoon Västgötaspets. Alussa varsinaisen jalostustyön teki rehtori K. G. Zetterstén (kennel Borghällas). Kantakirjaan otet-

tiin uusia koiria, ja se pidettiin auki aina vuoteen 1970. Viimeksi on rotuun hyväksytty rekisteröimätön uros vuonna 1996 Ruotsissa.

Siitä lähtien kun länsigöötanmaanpystykorva hyväksyttiin omaksi rodukseen 1940-luvulla, on spekuloitu sitä, mitkä rodut ovat sille lähisukulaisia (Jenny Pleym 2017). Ainakin sukulaisuussuhteita welsh corgin kanssa on mietitty. Veivätkö viikingit göötiin Englantiin vai toivatko corgeja ryöstösaaliina Pohjolaan? On myös spekuloitu, onko göötti jämtlanninpystykorvan kääpiömuoto. Tämänhetkisten DNA-tutkimustulosten (Parker et al., 2004; Parker et al., 2007; Huson et al., 2010) mukaan göötti ja welsh corgi cardigan voisivat olla jonkin verran lähisukulaisia, mutta welsh corgi pembroke sitä vastoin ei olisi sukua kummallekaan edellä mainitulle. Welsh corgi cardigan ja länsigöötanmaanpystykorva kuuluisivat paimenkoirien ja vinttikoirien kanssa samaan ryhmään yhdessä mm. collien ja belgianpaimenkoirien kanssa.

Suurin osa tämän päivän koiraroduista on syntynyt sekarotuisista koirista tai ne on ainakin jossain vaiheessa risteytetty toisen rodun kanssa tarkoituksena parantaa jotain tai joitain rodun ominaisuuksia. Ennen vanhaan koirat kulkivat maaseudulla vapaina ja hoitivat pariutumiskumppanin valinnan aivan itse. On todellakin epätodennäköistä, että mikään rotu olisi pysynyt täysin "puhtaana" muista rodusta vuosisatojen aikana. Monet vanhat ihmiset ovat haastatteluissa kertoneet Jenny Pleymille, että heidän gööttinsä ennen 1940-lukua eivät todellakaan olleet mitään "puhdasrotuisia". Ei silloin edes ajateltu gööttiä rotuna. Valokuvat ja kertomukset tuolta ajalta vahvistavat sen, että göötti oli sekarotuinen piharakki (Jenny Pleym, suullinen tieto 2017).

Jos gööttiin on sekoittunut aikanaan collieta, joka tuli Ruotsiin 1880-luvulla, ei ole mikään ihme, että DNA-tutkimuksessa (Huson et al. 2010) göötti asettuu bordercollien, collien ja sheltin kanssa paimenkoiraryhmään. Varmasti tiedetään, että ainakin cardigan on risteytetty collien kanssa. Selittääkö tämä göötiin ja cardiganin yhteyden DNA-profilissa?

Suomen ensimmäinen rodun edustaja, uros Lille-Bror SF13490/64, tuli maahamme vuonna 1964 Ruotsista. Vuonna 1968 syntyi Suomessa ensimmäinen pentue kenneliin, jossa vuodesta 1973 lähtien kasvatettiin länsigöötanmaanpystykorvia kennelnimellä Peurapivon. 1970-luvulla kaikkia pentuja ei rekisteröity tai niitä ei rekisteröity samaan aikaan. 1970- ja 1980-luvuilla länsigöötanmaanpystykorvia kasvatettiin Suomessa myös kennelnimillä Anjuviitan, Daggés, Grå Gremlins, Kungs, Liinaharjan, Mottgårdens ja Soltorpets. Vielä nykyäänkin toimivan Fennican-kennelin ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1989. Tästä pentueesta kolme narttua jatkoi sukuaan: Fennican Ahkeraliisa Jaxonville-kennelissä, Fennican Amaryllis Fennican- ja Antimos-kennelissä sekä Fennican Apricos Annie Fennican- ja Charlon-kennelissä. Joku näistä kolmesta nartusta löytyy lähes jokaisen suomalaisen gööttipentueen takaa. Myös edellä mainittujen narttujen täyssisko Fennican Charlotte jatkoi sukuaan Fennican-kennelissä.

Pentujen rekisteröinti oli aluksi vähäistä, vuoteen 1988 asti vain noin 1 - 17 pentua vuodessa. Vuodesta 1989 kiinnostus rotua kohtaan alkoi kasvaa, ja siitä lähtien ovat vuosittaiset rekisteröinnit kasvaneet tasaisesti. Vuonna 2007 rekisteröitiin ennätysmäärä pentuja, 148, ja rotu listattiin Kennelliiton sadan suosituimman rodun listassa sijalle 88. Tämän jälkeen pentuja on syntynyt vuosittain sadan molemmin puolin.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Länsigöötanmaanpystykorvat – Västgötaspetsen ry perustettiin vuonna 1991 ja merkittiin yhdistysrekisteriin vuonna 1993. Toimintansa alusta asti yhdistys on ollut Suomen Kennelliitto ry:n (SKL) ja vuodesta 1994 Helsingin Kennelpiirin jäsen. Toiminta-alue kattaa koko Suomen. Rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet yhdistys sai vuonna 1995. Yhdistys toimi Suomen Seurakoirayhdistyksen (SSKY) jäsenyhdistyksenä vuoteen 2007 asti. Rotujärjestöaseman yhdistys sai Suomen Kennelliiton valtuuston syyskokouksessa 25.11.2007.

Yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi jo seuraavana vuonna reiluun sataan. Tämän jälkeen on jäsenmäärän kasvu ollut suhteellisen tasaista. Vuonna 2003 ylittyi 200 jäsenen raja, ja vuoden 2006 lopussa jäseniä oli jo yli 300. Vuoden 2016 lopussa jäseniä oli 416.

Rotujärjestön johtokunnan lisäksi toimivat jalostus-, lehti-, näyttely-, koe- ja kilpailutoimikunta. Muita työryhmiä ovat mm. tarpeen mukaan nimetty paimennustyöryhmä, vuosittain nimettävä erikoisnäyttelyn työryhmä sekä ulkomuototuomarikoulutuksen eli UTU-työryhmä. Ensimmäinen tuomarikollegio järjestettiin yhteistyössä Suomen Seurakoirayhdistyksen (SSKY) kanssa vuonna 1993. Ulkomuototuomarikoulutusta on kehitetty jatkuvasti, ja rotujärjestön UTU- eli ulkomuototuomareiden koulutustyöryhmä perustettiin 2009.

Yhdistys on järjestänyt tai taloudellisesti tukenut monenlaista göötin kanssa tapahtuvaa harrastustapahtumaa, esimerkiksi agility- ja tottelevaisuuskoulutusta, näyttelyharjoituksia ja match show'ta, alueellisia gööttipäiviä ja rodun valtakunnallisia kesä- ja talvipäiviä.

Vuoden Göötti -palkinto on jaettu vuodesta 1992 alkaen. Lisäksi palkitaan menestynein näyttely-, agility-, toko-, rallytoko-, veteraani-, pentu- ja pelastusgöötti. Paras aloitteleva agility- ja tokogöötti palkitaan erikseen. Vuodesta 2006 on palkittu vuoden kasvattaja. Myös veteraanigööttikilpailuun osallistuva vanhin göötti palkitaan. Tottelevaisuudessa on kilpailtu rotumestaruudesta vuodesta 1998, agilityssä vuodesta 2001 ja rally-tokossa vuodesta 2012 lähtien.

Ensimmäinen rotuesite julkaistiin vuonna 1993 ja suomennettu rotumääritelmä samana vuonna. Vuodesta 1991 lähtien yhdistys on julkaissut jäsenjulkaisua Göötti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Verkkosivusto (<http://www.lansigootanmaanpystykorvat.com>) ja keskustelupalsta (Göötti-foorumi) ovat olleet käytössä vuodesta 2000 lähtien.

Johtokunta nimittää jalostustoimikunnan vuosittain sekä päättää toimikunnan koosta. Puheenjohtaja toimii yhteyshenkilönä johtokuntaan päin. Lisäksi nimetään 4 - 5 varsinaista jäsentä. Myös ulkopuolisia asiantuntijoita voidaan kutsua täydentämään toimikuntaa.

Yhdistyksen ensimmäinen ”jalostusryhmä” perustettiin vuonna 1993 ja pentuvälitys 1994. Ensimmäinen rodun käsikirja julkaistiin vuonna 1996, ja se sisälsi tietoa koirista ajalta 1988 - 1995. Tämän jälkeen käsikirjoihin koottiin tietoja gööteistä joko kahden tai kolmen vuoden välein, kunnes vuodesta 2007 lähtien vuoteen 2011 vuosikirja ilmestyi vuosittain.

Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu:

- rodun terveystilan aktiivinen seuraaminen mm. terveyst-, elinikä- ja kuolinsyykyselyjen avulla
- tietojen tallentaminen yhdistyksen hallinnoimaan Breedmate-sukutietokantaohjelmaan
- sitoumuskasvattajien uros- eli jalostustiedusteluihin vastaaminen
- vuosikirjojen kokoaminen
- sitoumuskasvattajalistan ja pentuvälityksen ylläpito ja päivittäminen
- ulkomuototuomarikoulutuksen koordinointi ja koulutusmateriaalin valmistaminen sekä avustaminen esimerkkikoirien hankkimisessa koulutustilaisuuksiin
- jalostustarkastusten järjestäminen
- suomalaisten jalostustarkastajien koulutus
- yhteydenpito erityisesti rodun kotimaahan Ruotsiin jalostukseen liittyvissä asioissa

Rotujärjestö on pitänyt yhteyttä pääasiallisesti rodun kotimaan Ruotsin yhdistyksen kanssa. Rodun kotimaan järjestön tukea on käytetty lähinnä jalostustarkastusformaatin ja paimennustaipumustestin tuomisessa Suomeen, jalostustarkastajien ja paimennustaipumustuomarin tuomisessa tilaisuuksiin sekä suomalaisten jalostustarkastajien koulutuksessa. Ruotsin yhdistyksen kanssa on ollut tapana vaihtaa jäsenlehtiä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. (Mäki 2013a)

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihanne-tilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. (Mäki 2013a)

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2 - 3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20 - 50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4 - 6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Mäki 2013a)

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. (Mäki 2013b)

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä. (Mäki 2013b)

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. (Mäki 2013b)

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla. (Mäki 2013b)

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole. (Mäki 2013b)

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. (Mäki 2013b)

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Mäki 2013b)

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan. (Mäki 2013b)

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä. (Mäki 2013c)

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti, kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. (Mäki 2013c)

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Mitä suurempi rodun tehollinen

populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. (Mäki 2013c)

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla. (Mäki 2013c)

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. (Mäki 2013c).

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahan ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Mäki 2013c)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Suomessa on kymmenen viimeisen vuoden aikana, vuosina 2007 - 2016, rekisteröity 1113 Suomessa syntynyttä länsigöötanmaanpystykorvaa, eli keskimäärin 111 pentua vuodessa (Taulukko 1). Maassamme arvioidaan tällä hetkellä olevan noin 1000 - 1500 rodun edustajaa. Rodun rekisteröintimäärät ovat olleet vuosittain alle sata vuoteen 2004 saakka, jolloin rekisteröitiin 110 gööttiä.

Vuosien 2007 - 2016 aikana on rekisteröity 226 pentuetta 48 kennelnimen omaavalle kasvattajalle. Tuona aikana yhtään pentuetta ei ole rekisteröity ilman kennelnimeä.

Tuontikoiria on rekisteröity vuosina 2007 – 2016 yhteensä 86 (Taulukko 1). Suomeen on tuotu enemmän koiria, mutta kaikkia ei ole rekisteröity Suomen Kennelliiton rekisteriin. Koiria on tuotu pääosin Ruotsista, mutta muutama myös Australiasta, Hollannista, Isosta-Britanniasta ja Sveitsistä.

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit 2007 – 2016 (Koiranet).

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pennut (kotimaiset)	134	88	104	128	130	118	87	96	90	138
Tuonnit	6	14	6	2	3	10	9	13	13	10
Rekisteröinnit yht.	140	102	110	130	133	128	96	109	103	148
Urokset, keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 3 kk	4 v 7 kk	3 v 8 kk	4 v	4 v 2 kk	4 v 1 kk	4 v 4 kk	4 v 5 kk	3 v 1 kk	4 v 4 kk
Nartut, keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 2 kk	3 v 6 kk	4 v 8 kk	3 v 9 kk	3 v 8 kk	3 v 7 kk	3 v 8 kk	3 v 9 kk	3 v 10 kk	3 v 11 kk
Sukusiitosprosentti %	1,65	1,83	1,42	0,98	1,83	1,44	1,23	1,59	1,40	1,72

Kaikki tuontikoirat ovat sukua suomalaisen populaation koirille. Koko maailman kanta on hyvin sekoittunut ja on vaikea löytää uutta verta populaatioomme. Esimerkiksi Ruotsin ja Suomen kannat ovat lähestulkoon täysin sekoittuneet, eikä juurikaan enää löydy puhdasta ruotsalaista kantaa, jossa ei olisi suomalaisia koiria sukutaulussa. Tuontikoiria on käytetty jalostukseen runsaasti, ja niiden jälkeläismäärät ja toisen polven jälkeläismäärät ovat suuria. Tämä tuo haasteen tulevaisuuden kasvatustyölle.

Jalostuskoirien käyttöikä on ollut suositusten rajoissa. Keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä oli vuosina 2007 – 2016 uroksilla 4 v 2 kk ja nartuilla 3 v 10 kk. Viimeisen viiden vuoden aikana nuorin jalostukseen käytetty uros oli 1 v 9 kk ja vanhin 10 v 9 kk ja nuorin jalostukseen käytetty narttu oli 2 v ja vanhin 8 v 4 kk (Taulukko 1).

Vuosina 2007 – 2016 länsigöötanmaanpystykorvan keskimääräinen sukusiitosprosentti oli 1,51 % (Taulukko 1), ja vuodesta 2005 lähtien se on ollut alle 2 %. Koiranet antaa yhdistelmissä korkeimmaksi sukusiitoskertoimeksi 5,50 % seitsemässä sukupolvessa. Useissa yhdistelmissä sukusiitoskerroin on 0 % neljässä sukupolvessa. Näin ollen sukusiitosprosentti on reilusti alle Kennelliiton ohjeiden, neljältä viideltä sukupolvelta laskettuna 6,25 %. Luku on todellisuudessa hieman suurempi, koska Koiranetissä ei ole koirista täydellisiä sukutauluja. Kasvattajat ovat olleet hyvin tietoisia geenipoolin kapeudesta ja ovat pääsääntöisesti tietoisesti vältäneet lähisukulaisten parittamista.

Yhdistelmien uusiminen, siskosten tai äitien ja tytärien astuttaminen samalla uroksella ei ole tavallista rodussa. Muutama tällainen tapaus kuitenkin on. Rodun geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen mahdollisimman hyvänä edellyttää, että tällaisia yhdistelmiä ei tehdä.

4.1.2 Jalostuspohja

Rodun isien ja emien lukumäärän suhteen tulisi olla välillä 0 - 1. Mitä lähempänä luku on yhtä, sitä parempi, sillä uroksia ja narttuja käytetään silloin yhtä paljon. Tällöin urosten jalostuskäyttö olisi tasaista ja tätä kautta saataisiin säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua. Länsigöötanmaan-

pystykorvilla tämä suhde on ollut vuosina 2007 – 2016 Koiranetin mukaan sukupolvessa 0,72 – 0,87 (Taulukko 2). Keskimäärin suhdeluku on kymmenessä vuodessa 0,79. Vuonna 2016 isien ja emien suhde on 0,72. Suhdeluku voisi olla parempikin, mutta kannan kokoon nähden tilanne on aika hyvä. On kuitenkin muistettava, että kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat suhteellisen läheistä sukua keskenään. Nuoria uroksia käytetään paljon ja elinikäinen maksimijälkeläismäärän raja, 24 jälkeläistä vuonna 2017, tulee nopeasti, jopa kolmen neljän pentueen jälkeen, vastaan.

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta) 2007 - 2016 (Koiranet).

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pentueet	87	87	93	92	89	83	90	90	89	89
Jalostukseen käytetyt eri urokset	54	52	59	61	62	56	58	56	50	51
Jalostukseen käytetyt eri nartut	75	69	70	74	71	66	75	71	66	67
Isät/emät	0,72	0,75	0,84	0,82	0,87	0,85	0,77	0,79	0,76	0,76
Tehollinen populaatiokoko	89 51 %	83 48 %	88 47 %	92 50 %	90 51 %	83 50 %	91 51 %	87 48 %	80 45 %	81 46 %
Uroksista käytetty jalostukseen	4 %	7 %	11 %	12 %	16 %	17 %	18 %	21 %	24 %	26 %
Nartuista käytetty jalostukseen %	7 %	12 %	16 %	19 %	23 %	24 %	27 %	27 %	27 %	29 %

Rodun isien ja emien lukumäärän suhteen tulisi olla välillä 0 - 1. Mitä lähempänä luku on yhtä, sitä parempi, sillä uroksia ja narttuja käytetään silloin yhtä paljon. Tällöin urosten jalostuskäyttö olisi tasaista ja tätä kautta saataisiin säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua. Länsigöötanmaan pystykorvilla tämä suhde on ollut vuosina 2007 – 2016 Koiranetin mukaan sukupolvessa 0,72 – 0,87. Keskimäärin suhdeluku on kymmenessä vuodessa 0,79. Vuonna 2016 isien ja emien suhde on 0,72. Suhdeluku voisi olla parempikin, mutta kannan kokoon nähden tilanne on aika hyvä. On kuitenkin muistettava, että kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat suhteellisen läheistä sukua keskenään. Nuoria uroksia käytetään paljon ja elinikäinen maksimijälkeläismäärän raja, 24 jälkeläistä vuonna 2017, tulee nopeasti, jopa kolmen neljän pentueen jälkeen, vastaan.

Ajanjaksolla 2007 – 2016 käytettiin vuosittain jalostukseen uroksista 4 – 26 % (keskiarvo 16 %) ja nartuista 7 - 29 % (keskiarvo 21 %) (Taulukko 2). On huomattava, että nuorimpien ikäluokkien koiria ei ole vielä käytetty jalostukseen, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Aikaisempaan tarkastelujaksoon nähden urosten käyttö on keskittynyt selvemmin muutaman uroksen käyttöön. Populaatiolle olisi eduksi, että mahdollisimman montaa jalostukseen ominaisuuksiensa suhteen soveltuvaa koiraa käytettäisiin mahdollisimman tasaisesti.

Mitä pienempää osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä pienempi on käytännössä myös tehollinen populaatiokoko. Gööteillä tehollinen populaatiokoko on ollut vuosina 2007 - 2016 Koiranetin mukaan sukupolvessa 80 - 92 (Taulukko 2). Keskimäärin se on 86. Vuonna 2016 tehollinen populaatiokoko on sukupolvessa 89. Tehollinen populaatio sukupolvessa on noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana 50 % syntyneistä pennuista on 32 uroksen jälkeläisiä, ja jalostukseen käytettiin 128 urosta ja 156 narttua. Maksimijälkeläismäärä (24 pentua vuonna 2017) on täynnä seitsemällä uroksella, mutta ei yhdelläkään nartulla.

Pienilukuisissa roduissa saisi olla enintään kymmenen prosenttia toisen polven jälkeläisiä suhteessa edellisen neljän vuoden rekisteröinteihin. Viimeisellä nelivuotisjaksolla 2013 - 2016 rekisteröitiin 482 koiraa (10 % = 48,2). Enemmän kuin 48 toisen polven jälkeläistä on kolmella tällä jaksolla käytetyllä uroksella, mutta ei yhdelläkään nartulla. On huomattava, että kaikille uroksille ja nartuille on mahdollisuus syntyä toisen polven jälkeläisiä lisää.

Jalostukseen eniten käytetyissä uroksissa on lähisukulaisia, isä – poika –pareja, kaksi (Taulukko 3). Lisäksi näistä toisen emän isä on tällä listalla. Veljeksiä ei listalla ole.

Taulukko 3. Vuosien 2007 – 2016 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 18 urosta (Koiranet).

	Nimi ja syntymävuosi	Yhteensä pentueita	Yhteensä pentuja	Toisessa polvessa pentueita	Toisessa polvessa pentuja
1.	Fennican William s. 2010	4	26	2	10
2.	Fennican Ivanilos s. 2006	6	26	15	64
3.	Pihlspetsens Andy Pandy s. 2003	9	48	22	89
4.	Cimillan Tor Terminaattori s. 2009	4	24	2	9
5.	Danga's Quasimodo-Å s. 2010	4	24	3	23
6.	Chipsmakers Där Björkarna Susar s. 2007	4	24	3	15
7.	Jaxonville Usko Vaan s. 2012	3	23	1	7
8.	Acmen Wagner s. 2009	5	28	-	-
9.	Fennican Quando s. 2009	5	22	2	9
10.	Lejondalens Ozzy Stjärnskott s. 2011	5	21	3	12
11.	Tridents Tennik s. 2009	4	20	2	17
12.	Kompiaisen Draivia Päivään s. 2013	3	19	-	-
13.	Maiskis Leomer s. 2009	3	19	2	9
14.	Mystarz Grande Design s. 2011	4	17	1	5
15.	Adavalls Christon Grey s. 2007	3	17	1	6
16.	Svedala Rikhard Riddare s. 2009	3	16	-	-
17.	Region's Cute Channel s. 2006	2	16	6	33
18.	Fennican Charmör s. 2004	3	15	12	68

Jalostukseen eniten käytetyissä nartuissa on lähisukulaisia seuraavasti: äiti - tytär –pareja yksi ja sisaruksia yhdet (Taulukko 4).

Taulukko 4. Vuosien 2007 - 2016 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (Koiranet).

	Nimi ja syntymävuosi	Yhteensä pentueita	Yhteensä pentuja	Toisessa polvessa pentueita	Toisessa polvessa pentuja
1.	Svedala Peppi Porslinsdocka s. 2009	3	23	2	12
2.	Jaxonville Näkis Vaan s. 2008	4	22	5	38
3.	Umanoma Tulatullallaa s. 2007	3	20	1	7
4.	Dlarah Beep Beep s. 2008	3	20	6	30
5.	Cimillan Glory Lo s. 2003	3	19	7	45
6.	Handskes Attraktiv Liv s. 2004	4	18	6	27
7.	Fennican Glaissa s. 2005	3	18	7	36
8.	Calawan Cindy s. 2006	3	17	4	20
9.	Svedala Orlin Orkidé s. 2009	3	16	-	-
10.	Fennican Kamomilla s. 2007	2	15	6	29
11.	Fennican Kirsikka s. 2007	3	15	4	26
12.	Taikakuonon Amalia s. 2007	3	15	3	13
13.	Dagges Hedvig s. 2008	2	14	2	9
14.	Cimillan Julit Lady s. 2005	3	14	3	11
15.	Maiskis Lunaria s. 2009	2	13	2	9
16.	Jaxonville Paula Punapippuri s. 2009	2	13	-	-
17.	Fennican Tiffany s. 2010	3	13	-	-
18.	Handskes Greta Garbo s. 2007	2	13	1	7
19.	Bodeneis Fanny Fasta s. 2009	3	13	-	-
20.	Jorsakin Hertta s. 2010	2	13	1	7

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun kotimaassa Ruotsissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana rekisteröity yhteensä 2036 länsigöötanmaanpystykorvaa eli keskimäärin 204 koiraa vuodessa (Taulukko 5). Siellä arvioidaan olevan elossa noin 2500 gööttiä (Jenny Pleym, suullinen tieto 13.12.2016).

Seuraavissa maissa arvioidaan olevan sadasta tuhanteen gööttiä ja rekisteröintimäärien noin 10 – 80 koiraa vuodessa: USA, Iso-Britannia, Uusi-Seelanti, Australia, Ranska, Alankomaat, Tanska, Sveitsi

ja Kanada (Jenny Pleym, suullinen tieto 13.12.2016). Näistä Englannista, Australiasta, Hollannista ja Sveitsistä on tuotu yksittäisiä koiria Suomeen.'

Taulukko 5. Vuositilasto – rekisteröinnit rodun kotimaassa Ruotsissa 2007 – 2016 (SKK Avelsdata).

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pennut (kotimaiset)	198	234	187	184	196	177	198	196	229	213
Tuonnit	2	1	4	2	1	4	3	0	4	3
Rekisteröinnit yht.	200	235	191	186	197	181	201	196	233	216

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun rekisteröinnit ovat olleet Suomessa maltillisia. Rekisteröintimäärät ovat pysyneet suhteellisen vakiona. Rotu ei ole kärsinyt pentutehtailusta.

Vaikka Suomeen on tuotu vuosina 2007 – 2016 yhteensä 86 gööttiä, ovat ne kaikki suomalaisen populaation kantavanhempien jälkeläisiä. Lisäksi ne ovat sukua toisilleen. Maailman kanta on hyvin sekoittunut ja on vaikea löytää uutta verta populaatioomme. Ruotsiin on viety suomalaisia koiria, ja vain harvoin on enää mahdollista löytää puhdasta ruotsalaista kantaa, jossa ei olisi suomalaisia koiria esi-isinä. Tuontikoiria on käytetty runsaasti, ja niiden jälkeläismäärät ja toisen polven jälkeläismäärät ovat suuria. Tämä tuo haasteen tulevaisuuden jalostustyölle.

Nuoria uroksia käytetään paljon ja elinikäinen maksimijälkeläismäärän raja tulee nopeasti vastaan. Populaatiolle on eduksi, että mahdollisimman montaa jalostukseen ominaisuuksiensa suhteen soveltuvaa koiraa käytettäisiin jalostukseen mahdollisimman tasaisesti. Mitä pienempää osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä pienempi on käytännössä myös kannan tehollinen koko.

Vuodesta 2005 sukusiitosprosentti on ollut alle 2 %. Luku on todellisuudessa hieman suurempi, koska Koiranetissä ei ole kaikista koirista täydellistä sukutaulua. Kasvattajat ovat olleet hyvin tietoisia geenipoolin kapeudesta ja ovat vältäneet tietoisesti sukulaisten parittamista. Pääsääntöisesti rodussa ei ole uusittu yhdistelmiä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta eikä käytetty äitiä ja tytärtä tai sisaruksia samalla uroksella.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmässä sanotaan länsigöötanmaanpystykorvasta näin:

Yleisvaikutelma: Länsigöötanmaanpystykorva on pieni, matalaraajainen ja vankka, ei kuitenkaan liian matala. Olemus ja ilme kertovat valppaudesta, eloisuudesta ja tarmokkuudesta.

Käyttäytyminen/luonne: Valpas, tarmokas, rohkea ja tarkkaavainen.

Hylkäävät virheet: Vihaisuus tai liiallinen arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Länsigöötanmaanpystykorva ei ole jakautunut eri linjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Länsigöötanmaanpystykorva ei kuulu PEVISA-ohjelmaan.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Göötin luonnetta ja käyttäytymistä on arvioitu eri lähteistä saaduilla tiedoilla:

- luonnetestit v. 1994 - 2016 yht. 193 kpl
- MH-luonnekuvaukset v. 2008 - 2016 yht. 30 kpl
- jalostustarkastuslausunnot v. 1996 - 2010 yht. 373 kpl ja v. 2011 - 2016 yht. 310 kpl (yht. 683 kpl)
- paimennustaipumustestit v. 2007 - 2016 yht. 415 kpl
- terveyskyselyt v. 2005 ja 2009 (267 vastausta)
- opinnäytetyö 2015, Kannuksen Kennelinja (140 vastausta)
- kilpailutilastot 2012 - 2016 Koiranet

Luonnetesti

Suomessa käytössä oleva luonnetesti on alun perin palveluskoirarotujen luonteen selvittämiseen tarkoitettu koe (Kennelliitto, luettu 5.4.2017). Testin historia juontuu sodan taisteluolosuhteisiin luonteeltaan sopivien koira-yksilöiden löytämiseen, minkä vuoksi testin tuloksia on aina tarkasteltava rodun toivottua luonne-profiilia vasten.

Vuosina 1994 - 2016 tehtiin 193 luonnetestikäyntiä. Koirista 104 oli uroksia ja 89 narttuja. Testattuja koiria on 8,1 % tuona aikana rekisteröidyistä koirista (191/2353 koiraa). Viidessä tapauksessa tulokseksi on saatu LTE0. Kaksi koiraa, yksi uros ja yksi narttu, on käynyt uusimassa testin. Rotujärjestö on järjestänyt luonnetestin vuosina 2004, 2008, 2009, 2014 ja 2015. Erityisesti jalostukseen käytettäviä koiria kannustetaan osallistumaan luonnetestiin ja/tai MH-kuvaukseen.

Luonnetestissä testatut eri osa-alueet ja niissä eri ominaisuuksia saaneiden koirien määrät ja niiden suhteelliset osuudet kaikista testatuista koirista on ilmoitettu seuraavassa kunkin ominaisuuden kohdalla. Vuosien 1994 - 1999 luonnetestituloksista on Koiranetissä esillä vain loppupisteet, ei eri osioita, joten ne eivät ole mukana tarkastelussa.

Göötit ovat saaneet seuraavia tuloksia eri osa-alueista:

1. Toimintakyky

+1a Kohtuullinen (78 koiraa, 47 %)

Koira ottaa kontaktin kelkkaan suurestakin pelästyksestä huolimatta hyvin vähäisillä ohjaajan avuilla. Pimeässä koiraa voidaan joutua kutsumaan.

+1b Kohtuullisen pieni (6 koiraa, 3,5 %)

Koira ottaa kontaktin kelkkaan suurestakin pelästyksestä huolimatta vähäisillä ohjaajan avuilla. Pimeässä koiraa joudutaan kutsumaan.

-1 Pieni (74 koiraa, 44 %)

Koira selvästi pelkää kelkkaa ja ohjaaja joutuu auttamaan kontaktin saamisessa käymällä kyykkyyntä kelkan viereen ja puheella. Pimeässä koiraa joudutaan kutsumaan useita kertoja ja koira epäröi ja etenee hitaasti.

+2 Hyvä (6 koiraa, 3,5 %)

Koira voi mennä ohjaajan taakse kelkalla, mutta ottaa nopeasti kontaktin kelkkaan ilman ohjaajan apuja ja palautuu nopeasti. Pimeässä koira etsii ohjaajan ilman apuja ja löytää ohjaajan lyhyessä ajassa. Koira toimii myös muissa osasuorituksissa järjestelmällisesti.

-2 Riittämätön (3 koiraa, 2 %)

Kelkalla ohjaaja joutuu riisumaan kelkan tai kääntämään sen kyljelleen. Pimeässä joudutaan ohjaajaa siirtämään lähemmäs koiraa ja lisäämään valoa.

2. Terävyys

+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (124 koiraa, 74,5 %)

Koira reagoi hyvin laimeasti tai ei lainkaan hyökkäykseen, tai osoittaa pelkoa.

+1b Koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä (7 koiraa, 4 %)

Koira ei reagoi lainkaan hyökkäykseen, tai osoittaa pelkoa.

+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (34 koiraa, 20,5 %)

Koira reagoi aggressiivisesti hyökkäykseen hyökkääjän tultua selvästi esille. Palautuu nopeasti.

+2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (2 koira, 1 %)

Koira reagoi aggressiivisesti heti tai miltei heti hyökkääjän aiheuttaman ensimmäisen rasahduksen jälkeen. Koira on selvästi hyvin aggressiivinen mutta palautuu uhkan päätyttyä.

3. Puolustushalu

+1 Pieni (87 koira, 52 %)

Koira on ohjaajan sivulla tai takaviistossa, ehkä muutama haukahdus, muuten vaisu esitys. Hyväksyy hyökkääjän samoin kuin luoksepäästävyudessa.

+3 Kohtuullinen, hillitty (45 koira, 27 %)

Koira puolustaa ohjaajaansa: haukkuu ja/tai murisee hyökkääjän lähestyessä, pysyy ohjaajan edessä tai sivulla. Koira palautuu nopeasti ja hyväksyy hyökkääjän hyökkäyksen loputtua, lyhyt viive sallitaan.

-1 Haluton (30 koira, 18 %)

Koira vetäytyy ohjaajan selän taakse ja/tai pyrkii pakoon.

+2 Suuri, hillitty (5 koira, 3 %)

Koira puolustaa ohjaajaansa hyvin aggressiivisesti: haukkuu, murisee, näyttää hampaansa ja pysyy ohjaajan edessä. Palautuu melko nopeasti ja hyväksyy hyökkääjän, lyhyt viive sallitaan.

4. Taisteluhalu

+2a Kohtuullinen (81 koira, 48,5 %)

Koira ottaa esineen halukkaasti ja ote on melko luja, jonkin verran pureskelua ja otteen korjausta. Mikäli koira irrottaa otteensa uhattaessa, sen tulisi ottaa esine uudelleen uhkauksen jälkeen.

+2b Kohtuullisen pieni (8 koira, 5 %)

Koira tarttuu esineeseen, ei vedä vastaan tai taistelu on laimeaa, jonkin verran pureskelua ja otteen korjausta. Mikäli koira irrottaa otteensa uhattaessa, sen tulisi ottaa esine uudelleen uhkauksen jälkeen.

-1 Pieni (49 koira, 29 %)

Koira tarttuu esineeseen, mutta ei taistele vaan pureskelee sitä ja laskee heti irti, kun esineestä vedetään; tai koira ei ota lainkaan esinettä suuhunsa, mutta osoittaa jonkin verran taisteluhaluja kelmalla ja muissa osasuorituksissa.

+3 Suuri (20 koira, 12 %)

Koira ottaa heti lujan otteen esineestä. Koiran ote on luja ja se ei irrota esineestä uhattaessa. Koira nauttii taistelusta.

-2 Riittämätön (9 koira, 5,5 %)

Koira ei ota esinettä eikä taistele. Noutaa pallon tai kepin heitettäessä. Ei osoita missään osasuorituksessa taisteluhaluja.

5%

5. Hermorakenne

+1a Hieman rauhaton (150 koira, 90 %)

Koira selviytyy kaikista testin osasuorituksista. Siinä on havaittavissa lieviä merkkejä rauhattomuudesta, se rasittuu henkisesti testin edetessä. Palautumisajan pituus eri osa-

suoritusten välillä vaihtelee.

+1b Hermostunein pyrkimyksin (9 koiraa, 5,5 %)

Koira selviytyy kaikista testin osasuorituksista. Siinä on havaittavissa merkkejä rauhattomuudesta, se hieman rasittuu henkisesti testin edetessä.

-1 Vähän hermostunut (6 koiraa, 3,5 %)

Koirassa on havaittavissa selvää rauhattomuutta ja se hakee osasuorituksissa ohjaajansa tukea. Se vaatii pidemmät palautumisajat osasuoritusten välillä ja sen hermostuneisuudesta johtuva epäjohdonmukainen käyttäytyminen on selvästi havaittavissa. Koira liikehtii ja äänтелеe tarpeettomasti.

+2 Tasapainoinen (2 koiraa, 1 %)

Koira selviytyy kaikista osasuorituksista hyvin. Se ei ole hermostunut. Koira hallitsee kaikki tilanteet oikea-aikaisesti ja palautuu niistä nopeasti, pystyy käyttäytymään koko testin ajan tasapainoisesti.

6. Temperamentti

+3 Vilkas (73koiraa, 44 %)

Koiran pitää reagoida häiriöön välittömästi sen alettua. Väistön on oltava nopea, hallittu, lyhyt ja koira suuntaa huomionsa häiriöääntä kohden. Koiralta edellytetään reipasta ja iloista yleisolemusta.

+2 Kohtuullisen vilkas (54 koiraa, 32,5 %)

Koiran reagointinopeus ja väistö on hieman hitaampi, mutta hallittu ja koiran huomio oikein suuntautunut.

+1 Erittäin vilkas (34 koiraa, 20,5 %)

Reaktio on hyvin nopea, väistämislake on melko pitkä. Koira ei pysty välittömästi kohdentamaan häiriötä ja siinä esiintyy lievää keskittymiskyvyn puutetta. Koirassa ei ole havaittavissa tasapainottomuutta.

-1a Häiritsevän vilkas (2 koiraa, 1 %)

Reaktio on hyvin nopea, väistämislake melko pitkä. Koira ei pysty välittömästi suuntautumaan häiriöääntä kohden. On kykenemätön keskittymään ja pysymään paikoillaan.

-1b Hieman välinpitämätön (2 koiraa, 1 %)

Koiran reaktiot ovat hitaita tai laiskoja ja keskittyminen ärsykkeisiin hajaantuu. Koirassa ei esiinny henkistä tasapainottomuutta.

-1c Impulsiivinen (2 koiraa, 1 %)

Koirassa on havaittavissa tasapainottomuutta, impulsiivisuutta tai levottomuutta. Koiran reaktiot ovat hyvin nopeita, käyttäytyminen hetken mielijohdetta noudattavaa ja epäjohdonmukaista.

7. Kovuus

+1 Hieman pehmeä (108 koiraa, 65 %)

Koira, joka osoittaa selviä merkkejä siitä, että se haluaisi välttää paikan, missä se pelästytettiin, mutta pystyy ohittamaan pelästytämispaikan suhteellisen läheltä ohjaajan tukemana.

-2 Pehmeä (36 koiraa, 21,5 %)

Koira, joka osoittaa selvästi pelästyneensä kohdetta ja osoittaa halunsa välttää paikkaa

- suhteellisen pitkänkin palautumisajan jälkeen. Vaatii ohjaajalta runsasta houkuttelua.
- +3 Kohtuullisen kova (22 koiraa, 13 %)
Koiraa, joka koettuaan oikea-aikaisen psyykkisen epämiellyttävyysoireiden ei osoita uudelleen paikalle tuotaessa pelon merkkejä eikä halua välttää paikkaa.
- 3 Erittäin pehmeä (1 koira, 0,5 %)
Koiraa, joka osoittaa pelkoreaktioita kohteessa ja kieltäytyy tulemasta uudelleen paikkaan.

8. Luoksepäästävyys

- +3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (133 koiraa 79 %)
Koiraa, joka houkuttelematta hakeutuu kosketukseen myös vieraiden ihmisten kanssa käyttäytyen ystävällisesti ja avoimesti. Luoksepäästäväksi kutsutaan myös sellaista koiraa, joka ei tutustu ihmisiin oma-aloitteisesti, mutta sallii tutustuttaa itsensä heihin.
- +2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen (27 koiraa, 16 %)
Koiraa, joka houkuttelematta tai pienin houkutuksin hakeutuu kosketukseen myös vieraiden ihmisten kanssa käyttäytyen ystävällisesti. Koiraa on ns. ujo.
- +2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen (8 koiraa, 5 %)
Koiraa, joka ei itse etsi kosketusta vieraaseen ihmiseen ja joka vaatii houkuttelua, ennen kuin suostuu tutustumaan.

9. Laukaus

- +++ Laukausvarma 87 koiraa, 52 %
++ Laukauskokematon 59 koiraa, 35 %
- Laukauskaltis 19 koiraa, 12 %
1 laukausarka (0,5 %), 1 paukkuärtyisä (0,5 %)

Kaikkien testattujen länsigöötanmaanpystykorvien pistekeskisarvo vuosina 1994 - 2016 oli +124 pistettä. Narttujen keskiarvo on +119 pistettä vaihdellen välillä -16 – +248 pistettä. Urosten keskiarvo oli +129 pistettä vaihdellen välillä +15 – +250 pistettä. Pistemäärät sukupuolittain on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5. Göttingen saamien luonnetestipisteiden määrät vuosina 1994 - 2016 sekä yhteensä laskettuna että sukupuolittain. Lähde Koiranet.

Pisteet	Yhteensä	Urokset	Nartut
< 75	33	17	16
76-100	21	11	10
101-150	81	43	38
151-200	53	32	21
200 <	5	2	3

Länsigöötanmaanpystykorvalle ei ole asetettu rajaa hyväksytyille testitulokselle. Testin kokonaispistemäärä ei kerro, onko koira ihanteellinen rodun edustaja, vaan eri osioista saatuja tuloksia pitää verrata rodulle toivottuihin ominaisuuksiin. Luonnetestitulosten perusteella gööti edustaa hyvin rotumääritelmässä kuvatun kaltaista luonnetta ja käytöstä, eli se on valpas, tarmokas ja tarkkavainen. Tuloksien perusteella lähes 80 % koirista oli temperamentiltaan vilkkaita tai kohtuullisen vilkkaita. Erittäin vilkkaita oli hieman yli 20 %. Hermorakenteeltaan hieman rauhattomia oli 90 % koirista. Toimintakyky oli pieni 44 %:lla ja kohtuullinen 47 %:lla testatuista koirista. Rotumääritelmän mukaan rodun luonne on myös rohkea. Hieman pehmeitä oli 65 % koirista, pehmeitä 21 % ja kohtuullisen kovia 13 %. Gööteistä 79 % oli luoksepäästäviä ja avoimia, 21 % aavistuksen tai hieman pidättyväisiä. Gööteissä esiintyy myös jonkin verran ääniherkkyyttä.

MH-luonnekuvaus

Suomessa on otettu käyttöön Svenska Brukshundklubbenin (Eriksson & Boqvist 2002) kehittämä MH-luonnekuvaus (Mentalbeskrivning Hund), joka tarkoittaa koiran luonteen kuvausta. Luonnekuvaus on kehitetty Ruotsissa 1980-luvulla. Alun perin se kehitettiin kartoittamaan lähinnä nuorten koirien tapaa reagoida ja toimia erilaisissa tilanteissa, mutta myöhemmin se on muokattu käytettäväksi myös aikuisten koirien luonteen kuvaamisessa. MH-luonnekuvaus ei ole testi vaan nimenomaan kuvaus siitä, kuinka koira käyttäytyy tietyllä hetkellä tietyssä tilanteessa. Kaikille koirille on tarkoitus antaa mahdollisuus käyttäytyä yksilöllisesti, jolloin arviointi on mahdollisimman objektiivista (Eriksson & Boqvist 2002).

Luonnekuvauksessa on kymmenen eri osiota, joista jokaista kuvataan asteikolla 1 - 5 reaktiivoimakkuuden perusteella. Osa-alueet ovat:

1. Kontakti: koiran tapa ottaa kontaktia vieraaseen ihmiseen sekä vastata vieraan ihmisen tarjoamaan kontaktiin.
2. Leikki: koiran halu ja tapa leikkiä vieraalla esineellä vieraan ihmisen kanssa.
3. Saalistus: koiran halu saalistaa ja tarttua pois päin nopeasti liikkuvaan esineeseen.
4. Aktiviteettitaso: koiran reaktio tilanteessa, jossa odotettua aktiviteettia ei tule.
5. Etäleikki: koiran halu leikkiin ja yhteistyöhön kauempana ohjaajasta.
6. Yllätys: koiran reagointi ja toiminta yllättävässä pelottavassa tilanteessa.
7. Ääniherkkyys: koiran reagointi ja toiminta yllättävän äänen kuuluessa.
8. Aaveet: koiran tapa käsitellä hitaasti itseään lähestyviä hahmoja.
9. Ampuminen: koiran reagointi ampumiseen.
10. Leikki 2: koiran halu ja tapa leikkiä vieraalla esineellä vieraan ihmisen kanssa kuormituksen jälkeen.

MH-luonnekuvauksen osa-alueet on Ruotsissa jaettu kuvaamaan viittä luonneominaisuutta (Blixt ym. 2007), jotka määritetään laskemalla keskiarvot tietyistä luonnekuvauksen osa-alueista:

Rohkeus: 6a, 6c, 6d, 7a, 7b, 7c ja 8d

Aggressiivisuus: 5b, 6b ja 8a

Sosiaalisuus: 1a, 1b ja 1c

Saalistushalu: 3a1, 3a2, 3b1 ja 3b2

Leikkihalu: 2a, 2b, 2c, 9a ja 9b

MH-luonnekuvauksia on järjestetty Suomessa vuodesta 2008 lähtien, ja vuoteen 2016 mennessä on kuvattu yhteensä 30 gööttiä. Yhden koiran kuvaaminen on keskeytetty. Gööttien MH-luonnekuvauksen keskimääräiset tulokset eri osa-alueista on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. MH-luonnekuvauksen eri osa-alueiden keskiarvot 2008 - 2016 (Koiranet).

MH-kuvaus	Rohkeus	Aggressiivisuus	Sosiaalisuus	Saalistushalu	Leikkihalu
2008 - 2016	2,58	1,45	3,38	1,54	2,74

Tarkasteltaessa MH-luonnekuvauksen eri osa-alueita rotujärjestön mukaan göötille ihanne olisi kontakti 3 - 5, leikit 4 - 5, pelot 1 - 3 ja jäljelle jäävät pelot 1 - 3. Tulosten perusteella kontaktin kohdalla ihanne toteutuu, leikkien kohdalla on hyvin paljon hajontaa. Pelko-osiossa suurin osa koirista asettuu muuten 3-kohtaan, mutta aaveiden suhteen hajontaa on paljon. Jäljellejäävien pelkojen kohdalla ihanne toteutuu. Tulosten mukaan MH-kuvatut göötit pääsääntöisesti palautuvat säikähdyksestä varsin nopeasti ja säilyttävät toimintakykynsä.

Suomessa saadut MH-luonnekuvauksen tulokset ovat samansuuntaisia kuin Ruotsissa. Mikäli suuntaus on alhainen aggressiivisuus ja sosiaalisuuden lisääntyminen, voidaan sitä pitää seurakoiralle sopivana suuntauksena. Leikkihalua voidaan hyödyntää harrastuskäytössä. Sekä luonnetestin että MH-kuvauksen perusteella göötti on varsin sosiaalinen koira, luoksepäästävä ja avoin.

Terveyskyselyt 2005 ja 2009 ja opinnäytetyö 2015

Terveyskyselyissä 2005 ja 2009 sekä opinnäytetyössä 2015 kysyttiin koirien omistajien näkemyksiä gööttien luonteista ja käyttäytymisestä sekä ongelmista niissä.

Terveyskyselyssä 2005 vastaajista 13 % kertoi koiran pelkäävän vieraita ihmisiä, lähinnä miehiä ja lapsia, tai suhtautuvan näihin epäluuloisesti. Vuonna 2009 vastaava luku oli 10 %. Osa vastaajista analysoi itse tilanteita ja kertoi, että koira ei ole tottunut esimerkiksi lapsiin. Vaikka koirat käyttäytyivät epäluuloisesti, ne eivät olleet aggressiivisia.

Vuoden 2005 kyselyssä koiran kertoi pelkäävän toisia koiria 24 % vastanneista. Pelkoon liittyi usein aggressiivisuutta. Kovia ääniä pelkäsi 25 % koirista vuoden 2005 kyselyssä. Vastaava luku vuonna 2009 oli 14 %. Häiritsevää haukkumista oli noin 10 %:lla koirista.

Vastauksissa oli muutamia yksittäisiä mainintoja läheisriippuvuudesta, eroahdistuksesta, autopelosta, yliaktiivisuudesta, voimakkaasta puolustushalusta tai korkean paikan kammosta. Näitä yksittäisiä pelkoja voidaan pitää enemmänkin kaikkien rotujen yksilöiltä mahdollisesti löytyvinä poikkeustapauksina kuin rotuun liittyvänä ominaisuutena.

Opinnäytetyön aiheena oli gööttien käyttäytymisen ja luonteen ongelmakohdat. Yhteensä 41 %:lla kyselyyn vastanneiden koirista esiintyi arkuutta, joka kohdistui erityisesti vieraisiin koiriin (usein isoihin ja tummiin), mutta myös vieraisiin ihmisiin (lähinnä miehiin tai lapsiin). Alusta-arkuutta esiintyi 20 %:lla kyselyn koirista. Alusta-arkuutta aiheuttivat metalliset ritilät, kerrostalon rappukäytävät, sillat, liukkaat lattiat, näyttelypöydät, treenihallit, tuulikaapit yms. Osa koirista pystyi siedättymään näihin paikkoihin ja tilanteisiin yhteen paikkaan, osa ei lainkaan. Pari koirista laajensi pelkoreaktioitaan uusiin asioihin, esimerkiksi oviin ja aitoihin.

Ääniarkuutta esiintyi 36 %:lla kyselyyn vastanneiden koirista. Kohteena oli yleisimmin ukkonen, laukaukset ja ilotulitukset. Joillakin koirilla kaikenlainen pauke aiheutti pelkoreaktion. Osa koirista pystyi pelottavien äänien aikana säilyttämään toimintakykynsä, mutta osa menetti sen täysin.

Kyselyyn vastanneiden koirista 11 %:lla esiintyi eroahdistusta. Suurin osa eroahdistuneista koirista oli alle 4-vuotiaita. Yli puolet eroahdistuneiden koirien omistajista ei kuitenkaan kokenut eroahdistuksen olevan normaalia elämää hankaloittavaa.

Aggressiivisuutta esiintyi 8 %:lla koirista vieraita ihmisiä kohtaan ja 34 %:lla vieraita koiria kohtaan. Aggressiivisuus vieraita ihmisiä kohtaan ilmeni lähinnä haukkumisena ja vieraita koiria kohtaan yleensä haukkumisena, pörhistelynä ja murinana, joka viime kädessä ilmensi todennäköisesti epävarmuutta. Eniten aggressiivisuutta vieraita koiria kohtaan ilmeni vastausten perusteella urosten kesken. Monella koiralla esiintyi hihnassa ulkoillessa rähisemistä, mutta vapaana olleessa koirat tulivat pääasiassa toimeen muiden kanssa. Muutamalla koiralla esiintyi resurssiaggressiivisuutta tuttuja ihmisiä tai koiria kohtaan, eli koira puolusti ruokaa tai lelujaan.

Suurin osa ihmisistä ei kokenut arkuuden vaikuttavan arkielämään tai harrastuksiin, kun taas aggressiivisuus koettiin näitä häiritsevänä tekijänä. Aggressiivisuus koettiin pahimpana ongelmana, sillä osa oli joutunut jättämään harrastukset pois tai välttelemään ohituksia. Ainoastaan 4 %:ssa kaikista vastauksista uskottiin käytöshäiriöiden johtuvan terveysongelmista.

Näyttelyarvostelut

Gööttien näyttelyarvostelukaavakkeissa on pääsääntöisesti rastitettuna kohta "Suhtautuminen tuomariin: rodunomainen/käsiteltävissä". Vuosien 2005 - 2016 aikana 14 koiraa on hylätty näyttelyssä luonteen takia. Neljä koirista sai hylätyn aggressiivisuudesta toisia koiria kohtaan (rähiseminen kehässä), yksi puri tuomaria ja muut eivät olleet käsiteltävissä. Tämä tarkoittaa alle prosenttia kaikista näyttelykänneistä.

Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuslausunnossa koiran luonnetta arvioidaan kolmella eri tasolla. Ensimmäinen määritelmä on toivottu ominaisuus, kaksi jälkimmäistä ei-toivottuja.

1. Luoksepäästävyys	Avoin / Epävarma / Aggressiivinen
2. Hampaiden näyttö/mittaus	Vakaa / Väistelevä / Ei käsiteltävissä
3. Temperamentti	Vilkas, valpas / Ylivilkas / Flegmaattinen

Vuosien 1996 - 2010 aikana jalostustarkastettiin 373 koiraa. Tarkastetuista koirista jalostustarkastajien näkemyksen mukaan 97 % oli avoimia ja luoksepäästäviä ja vain 3 % koirista oli epävarmoja. Kaksi koiraa esiintyi aggressiivisesti. Toista näistä ei suositeltu jalostukseen, mutta arvostelussa ei luonnetta perusteltu syyksi. Hampaiden näyttämässä ja mittauksessa 92 % koirista oli vakaita. Väisteleviä oli noin 6 % ja kaksi koiraa ei ollut lainkaan käsiteltävissä. Koirien temperamentti oli pääsääntöisesti (99 %) rodunomainen, vilkas ja avoin. Yksi koira arvioitiin ylivilkkäksi.

Vuosina 2011 - 2016 jalostustarkastettiin 310 koiraa. (Taulukko 7). Näistä koirista lähes 97 % sai luoksepäästävydestä arvion avoin ja 3 % epävarma. Vain yksi koira käyttäytyi aggressiivisesti (0,3 %). Hampaiden näytössä ja mittauksessa vakaita oli 95 % koirista ja vain 0,5 % koirista ei ollut käsiteltävissä. Temperamenttiltaan gööttimäisen vilkkaita ja valppaita oli lähes 98,5 % koirista ja ylivilkkaita 1,5 %. Flegmaattisia koirissa ei ollut ollenkaan.

Taulukko 7. Vuosina 2011 - 2016 jalostustarkastettujen koirien luonteiden arviointi.

Luoksepäästävyys	Hampaiden näyttö/mittaus	Temperamentti
Avoin 300 (96,7 %)	Vakaa 294 (95 %)	Vilkas /valpas 306 (98,7 %)
Epävarma 9 (3 %)	Väistelevä 14 (4,5 %)	Ylivilkas 4 (1,5 %)
Aggressiivinen 1 (0,3 %)	Ei käsiteltävissä 2 (0,5 %)	Flegmaattinen 0 (0 %)

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Paimennus

Länsigöötanmaanpystykorva on alun perin maatilalla yleiskoira, jota on käytetty myös naudakarjan paimentamiseen. Göötti paimentaa karjaa liikkumalla lauman takana edestakaisin eli "pendlaten". Se pitää näin lauman koossa ja liikuttaa sitä eteenpäin. Göötit saattavat myös näytkiä nautojen takajalkoja, ja useimmat göötit haukkuvat työskennellessään ohjaten näin laumaa haluttuun suuntaan. Matalajalkaisina ne pystyvät välttämään nautojen mahdollisia potkuja. Suomessa työkseen paimentavia länsigöötanmaanpystykorvia on vain muutama, mutta rodun kotimaassa koiria käytetään alkuperäisessä työssä jonkin verran.

Rotujärjestö on järjestänyt vuodesta 2007 lähtien paimennustaipumustestin kerran vuodessa. Gööttejä on testattu yhteensä 415 (190 urosta ja 225 narttua). Muutama koira on testattu kahteen kertaan.

Testattuja koiria on n. 25 % kannasta. Paimennustaipumusta on osoittanut 70 % testatuista koirista, joista

- erinomaista paimennustaipumusta osoitti 7 % (28 kpl)
- erittäin hyvää paimennustaipumusta osoitti 20 % (82 kpl)
- hyvää paimennustaipumusta osoitti 27 % (110 kpl) ja
- välttävää paimennustaipumusta osoitti 17 % (70 kpl).

Se, että koira ei osoita paimennustaipumusta, ei tarkoita, että se olisi arka tai toimintakyvyltään heikko. Koira ei välttämättä ole lainkaan kiinnostunut paimennettavista eläimistä. Osa koirista paimentaa luontaisesti läheltä nautoja, osa kauempaa. Vain 6 % testatuista koirista vuosina 2012 - 2016 osoitti jonkinasteista pelkoa eläimiä kohtaan, ja näistäkin koirista kuitenkin osa myös paimensi. Pelokkuus ei myöskään välttämättä tarkoita, että koira pelkäisi juuri lehmiä, vaan on mahdollista, että sen itseluottamus oudossa tilanteessa on heikko, mikä ilmenee esimerkiksi laitumelta poistumisena, välinpitämättömyytenä tai sijaistoimintoina.

Harrastukset

Länsigöötanmaanpystykorvien pääasiallinen käyttötarkoitus tänä päivänä on seurakoira sekä harrastuskoira, ja gööttiä voidaankin pitää varsin monipuolisena harrastuskoirana.

Vuosina 2012 - 2016 agilityssä kilpailtiin n. 1100 - 1400 starttia vuodessa yli 50 koiralla. Tokokokeisiin osallistuttiin keskimäärin 20 kertaa vuodessa noin 10 koiralla. Rallytokon suosio on kasvanut huomasti, ja vuoden 2014 noin 40 startista noin 20 koiralla onkin kivuttu yli 100 starttiin vuodessa lähes 30 koiralla. Joitakin BH-kokeita ja mejä-suorituksia on myös viime vuosilta (Taulukko 8). Muutamat koirat ovat mukana pelastuskoiratoiminnassa ja harjoittelevat mm. rauniohakua.

Taulukko 8. Eri lajeissa suoritettut kilpailusuoritukset vuosina 2012 - 2016 (Koiranet).

Vuosi/Laji	Agility	Toko	Rallytoko	Mejä/BH
2012	1169	21	-	1/1
2013	1405	14	-	1/0
2014	1115	22	38	1/2
2015	1177	36	107	3/0
2016	1281	13	114	1/0

Agilityssä kilpailevien koirien lukumäärä on noussut suhteellisen tasaisesti 2000-luvun aikana ja vakiintunut noin 1100 vuosittaiseen starttiin (Taulukko 8). Vuoden 2016 aikana kilpailleesta 48

koirasta 27 kilpaili agilityn III-luokassa, 9 II-luokassa ja 12 I-luokassa. Suomen agilityvalioita (FI AVA, FI AVA-H) on 23.

Tokokokeisiin osallistuvien koirien määrä vaihtelee jonkin verran vuosittain, ja näyttäisi siltä, että rally-tokon suosion kasvaessa tottelevaisuudessa kilpailevien määrä on hieman vähentynyt. Tottelevaisuudessa kilpaili vuoden 2016 aikana viisi koiraa, joista yksi erikoisvoittajaluokassa, yksi voittajaluokassa, yksi avoimessa ja kaksi alokasluokassa. Tottelevaisuusvalioita on kuusi, joista vain yksi on syntynyt 2000-luvulla.

Rally-toko on kasvattanut suosiotaan tasaisesti, ja lajissa kilpaili vuonna 2016 yhteensä 30 koiraa, joista alokasluokassa 13, avoimessa luokassa 10, voittajaluokassa viisi ja mestariluokassa kaksi koiraa. Rally-tokovalioita on yksi.

Käyttäytymiskoe, pelastuskoiratoiminta, mejä

Vuodesta 2000 vuoteen 2008 mennessä 13 koiraa osallistui käyttäytymiskokeeseen. BH-tunnuksen saavutti näistä kymmenen koiraa. Vuodesta 2009 BH kokeessa on käynyt kahdeksan koiraa, joista kuusi on saanut BH-tunnuksen.

Muutamia länsigöötanmaanpystykorvia on vuosien 1996 – 2010 aikana osallistunut pelastuskoiratoimintaan sekä haku- ja jälkikokeisiin. Gööttejä on aktiivisesti osallistunut hälytysryhmien toimintaan ja kunnostautunut pelastustehtävissä löytäen kadonneita. Mejä-kokeisiin on osallistunut viime vuosina kaksi gööttiä.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Gööttien käyttäytymisestä kotona on kerrottu luvussa 4.2.4 ja lisääntymiskäyttäytymisestä luvussa 4.3.4.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Koiran luonteen arviointi on haastava tehtävä, eikä se ole aina helppoa koiran omistajallekaan. Usein on vaikea arvioida, mikä koiran käytöksestä johtuu sen temperamentista tai "huonosta" luonteesta, ja mikä on opittua käytöstä, jota voidaan koulutuksella muuttaa.

Luonnetestitulosten, MH-luonnekuvausten, jalostustarkastuksien ja näyttelyarvostelukaavakkeiden perusteella göötillä ei ole juurikaan ongelmia luoksepäästävyyden suhteen. Pieni osa koirista on hieman/aavistuksen pidättyväisiä luonnetestitulosten mukaan. Pidättyväisyys ja jonkin verran myös

epäluuloisuus tulivat esiin myös sekä terveystarkastuksissa että opinnäytetyössä. Aggressiivisia koiria on erittäin vähän, mikä on hyvä asia.

Göötti on suhteellisen sosiaalinen koira, joka tulee pääsääntöisesti toimeen muiden koirien kanssa. Kyselyiden perusteella joukossa on koiria, jotka suhtautuvat epäluuloisesti, pelokkaasti tai aggressiivisesti vieraita koiria kohtaa. Tätä voidaan kuitenkin pitää enemmän yksilöiden kuin rodun ominaisuutena.

Göötit ovat pääsääntöisesti rotumääritelmänsä mukaisia luonteeltaan sekä luonnetestien että jalostustarkastuslausuntojen perusteella. Valtaosa koirista on vilkkaita ja valppaita, aivan kuten rotumääritelmässä lukee. Ylivilkkaus ja/tai hermostuneisuus eivät kuitenkaan ole seurakoiralle toivottuja ominaisuuksia. Göötit sopivat luonteensa puolesta monenlaiseen harrastamiseen.

Rotumääritelmän mukaan göötti on rohkea. Jonkin verran rodussa esiintyy eriasteista ja eri asioihin (paikka, alusta) ja ääniin kohdistuvaa arkuutta. Ääniherkkyyteen tulee edelleenkin kiinnittää huomiota tulevaisuudessa jalostusvalintoja tehdessä, eikä yhdistää kahta ääniarkaa koiraa keskenään. Lisäksi erittäin paukkuaran koiran jalostuskäyttöä tulisi hyvin tarkkaan harkita.

4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Länsigöötanmaanpystykorva ei kuulu PEVISA-rotuihin.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri genejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla (Lappalainen 2013). Lonkkaniveldysplasian arviointiasteikko on esitetty Taulukossa 9. Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Jalostusarvoindekseissä (BLUP-indeksit) otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen 2013)

Taulukko 9. Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali/rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteik-ko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Vuosina 2007 - 2016 lonkat on kuvattu 687 länsigöötanmaanpystykorvalta (Taulukko 10). Kaikilta jalostuskoirilta on tutkittu lonkat tuona aikana. Lonkkatutkimustulos (A-C) on määritelty rotujärjestön pentu-välityksen ja uroslistan ehtoihin.

Taulukko 10. Lonkkatutkimustulokset vuosina 2007 – 2016 (lähde: Koiranet).

Lonkkatulokset	A	B	C	D	E
Määrä	214	248	189	36	0
% tuloksista	31	36	28	5	0

Länsigöötanmaanpystykorvilla lonkkanivelen kasvuhäiriö on yleensä lievää ja vakavia lonkkanivelen kasvuhäiriöitä esiintyy vähän. Lievä lonkkanivelen kasvuhäiriö ei yleensä aiheuta koiralle oireita. Lonkkavikaa vastustetaan suosittelemalla jalostukseen käytettävien koirien lonkka-kuvaamista. Jalostukseen ei suositella käytettävän koiraa, jolla on C:tä huonommat lonkat, ja C-lonkkainen koira kannattaa parittaa A-lonkkaisen koiran kanssa. Myös koirien lähisukulaisten

lonkkakuvaustulokset on syytä huomioida jalostusvalintoja tehtäessä. Lonkkaindeksin keskiarvon tulisi olla vanhemmilla vähintään 100.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi (Lappalainen 2010). Kyynärniveldysplasian arviointiasteikko on esitetty Taulukossa 11.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri genejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnystä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. (Lappalainen 2010)

Suomessa kyynärnivelukuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen 2010)

Taulukko 11. Suomessa arvostelussa käytetään **IEWG**:n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa.

	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka).
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia värttinäluun nivelosassa, varislisäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas epämuotoisuus. Kiinnittymätön processus anconaeus.

Vuosina 2007 - 2016 kyynärnivelet on kuvattu 551 länsigöötanmaanpystykorvalta (Taulukko 12). Kyynärnivelten tilannetta seurataan kuvattujen koirien tulosten perusteella, mutta kyynärnivelten suhteen ei ole asetettu jalostussuosituksia.

Taulukko 12. Kyynärniveltutkimustulokset vuosina 2007 – 2016 (lähde: Koiranet).

Kyynärtulos	0	1	2	3
Määrä	432	100	16	3
% tuloksista	78	18	3	1

Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio)

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa. (Lappalainen 2016)

Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan (Taulukko 13). Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. Patellaluksaatiotutkimus ei kerro koiran riskistä sairastua ristisideongelmaan. (Lappalainen 2016)

Taulukko 13. Arvostelussa käytetään Putnamin asteikkoa. Luksaatio voi olla mediaalinen tai lateraalinen (tai molempia):

0	Polvilumpio ei luksoidu.
Aste 1	Polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
Aste 2	Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).
Aste 3	Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 30–60 astetta.
Aste 4	Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertynyt jopa 90 astetta.

Virallisen polvilausunnon alaikäraja on 12 kuukautta. Jos koira tutkitaan, ennen kuin se täyttää kolme vuotta, täytyy polvet tutkituttaa uudestaan kahden vuoden kuluttua, mikäli tutkimustulos halutaan pitää voimassa esim. jalostuskäyttöä varten. Mikäli koira on ensimmäisellä tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusida. (Kennelliitto 2011).

Vuosina 2007 – 2016 polvet on tarkastettu 465 länsigöötanmaanpystykorvalta (Taulukko 14). Polvien tilannetta seurataan tutkimustulosten perusteella, mutta polvinivelten suhteen ei ole asetettu jalostussuosituksia. Polvet tutkitaan yleensä kerran koiran elinaikana, samassa yhteydessä muiden terveystarkastusten kanssa.

Taulukko 14. Polviniveltulokset vuosina 2007 – 2016 (lähde: Koiranet).

Polvitulos	0	Aste 1	Aste 2	Aste 3	Aste 4
Määrä	434	30	1	0	0
% tuloksista	93	6	0	0	0

Perinnölliset selkämuutokset

Länsigöötanmaanpystykorvat voivat saada Kennelliiton virallisen terveystutkimuslausunnon selän osalta spondyloosista (1.7.2012 alkaen), välimuotoisesta lanne-ristinikamasta (1.6.2013 alkaen), nikamien epämuotoisuudesta (1.6.2013 alkaen) sekä kondrodystrofisten rotujen kalkkeutuneista välilevyistä (19.12.2016 alkaen). Virallisia lausuntoja selistä on annettu niin vähän (Taulukko 15), ettei niistä voi vielä tehdä yhteenvetoja tai suosituksia. Toivotaan, että ainakin jalostukseen käytettävien koirien selät kuvataan virallisesti.

Taulukko 15. Vuosina 2012 – 2016 virallisen selkälausunnon saaneiden koirien määrä.

Vuosi	Virallisen selkälausunnon saaneiden koirien määrä
2016	33
2015	21
2014	23
2013	2
2012	3 (vain spondyloosi)

Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi bokseilla (perinnöllisyys 0,42–0,62), joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla. (Saikku-Bäckström 2017)

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Kannattaa muistaa, että

spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös. (Saikku-Bäckström 2017)

Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavalaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia (Taulukko 16). Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin, eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiäsun vaikutuksen arvioimiseksi. (Saikku-Bäckström 2017)

Selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi. (Saikku-Bäckström 2017)

Taulukko 16. Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen) (Kennelliitto).

SP0, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3–7 nikamavälissä.
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammat muutokset

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7-vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhalakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa.

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismeja ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä (Taulukko 17). Välimuotoinen nikama voi olla vii-meinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasem-malla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa

röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta (”ylhäältäpäin”). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa risti-luun lisäksi näkyy koko lanneranka. LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla. (Lappalainen 2017).

Taulukko 17. LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. (Lappalainen 2017)

Selkärangan nikamien epämuodostumat (vertebral anomaly, VA)

Yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä (Taulukko 18) ovat erimuotoiset puolinikamat (hemivertebra) ja perhos-nikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta). Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkä-ydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suojaa. Myös häntä ja ristiluu voivat olla muodostuneet epämuodostuneista nikamista. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin (Lappalainen 2017).

Taulukko 18. Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

VA0, normaali	Ei muutoksia
VA1, lievä	1–2 epämuodostunutta nikamaa

VA2, selkeä	3–4 epämuodostunutta nikamaa
VA3, keskivaikea	5–9 epämuodostunutta nikamaa
VA4, vaikea	≥ 10 epämuodostunutta nikamaa

Kondrodystrofisten rotujen selkänikamien välilevyjen rappeutuminen ja välilevykalkkeutumat

Kondrodystrofisilla koiraroduilla on mutaation aiheuttama raajojen pitkien luiden kasvuhäiriö, mikä johdosta näillä koirilla on tyypillinen pitkänomainen ulkomuoto ja lyhyet ja käyrät raajat. Göötti kuuluu kondrodystrofisiin rotuihin. Mutaatioon liittyy taipumus selkänikamien välilevyjen varhaiseen rappeutumiseen (intervertebral disc disease, IDD), joka alkaa jo ensimmäisen elinvuoden aikana. Rappeutuneet välilevyt ovat alttiita vaurioille, ja seurauksena on mäyräkoirahalvauksena tunnettu välilevytyrä. Sen oireet voivat vaihdella muutaman päivän kestävästä selkäkivuista täydelliseen takajalkojen halvaantumiseen. Jos välilevytyrä on kaularangan alueella, oireina ovat voimakas kaulan alueen kipu ja joskus etu- ja takajalkojen halvausoireet. Tyypillisin sairastumisikä on 4–5 vuotta. (Lappalainen 2017)

Kondrodystrofisilla roduilla pitkälle rappeutuneet välilevyt voivat kalkkeutua (Taulukko 19). Kalkkeutumistaipumuksella on perinnöllinen tausta, ja kalkkeutuneiden välilevyjen määrällä on yhteys sairastumisriskiin. Koirista, joilla ei ole yhtään kalkkeutunutta välilevyä, vain harvat sairas-tuvat. Kalkkeutuneet välilevyt näkyvät röntgenkuvissa, mikä mahdollistaa sairauden vastustamisen röntgenseulonnan avulla. Tutkimuksissa on todettu, että välilevyt kalkkeutuvat kahteen ikävuoteen mennessä. Osa kalkkeutumista voi myöhemmin kadota, ja siksi röntgenkuvauksen suositeltu ikä on 24–42 kuukautta. Sairauden vähentämiseksi tulisi jalostuksessa suosia koiria, joilla on mahdollisimman vähän kalkkeutuneita välilevyjä. (Lappalainen 2017)

Taulukko 19. IDD:stä voi saada lausunnon 24 kuukautta täyttänyt koira.

IDD0, puhdas	Ei muutoksia
IDD1, lievä	1–2 osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä
IDD2, keskivaikea	3–4 osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä
IDD3, vaikea	5 tai enemmän osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä

Silmäsairaudet

Vuosien 2007 - 2016 aikana on tehty 1149 silmätutkimusta, joissa täysin terveitä on ollut 951 tapusta (83 %) (Taulukko 20). On huomattava, että varsinkin jalostukseen käytettävien koirien silmät tutkitaan useampaan kertaan koiran elinaikana.

Silmäpeilaus vaaditaan pentuvälitykseen ja uroslistalle, joiden mukaan se ei saa olla astutushetkellä kahta vuotta vanhempi. Tämän vuoksi jalostuskoirilta on usein tutkittu silmät useampaan kertaan.

Uusintatutkimuksia tehdään usein myös koirille, joilta on löytynyt silmistä silmäsairaus tai diagnoosi on epäilyttävä. Rodulle tyypillisen verkkokalvosairauden luonteen vuoksi olisi tärkeää, että mahdollisimman moni koirista silmäpeilattaisiin yli kuusivuotiaana. Jalostuskoiralla ei saa olla diagnoosia tai epäilyä rodulle tyypillisestä verkkokalvon degeneraatiomuutoksesta tai perinnöllisestä kaihasta.

Taulukko 20. Silmätutkimustulokset lausuntovuoden mukaan vuosina 2007 – 2016. (Koiranet)

Diagnoosi	Esiintymiä	Koiria
Distichiasis, todettu	68	52
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	924	665
Ektooppinen cilia, todettu	4	4
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	6	6
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	3	3
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	2	2
Kortikaalinen katarakta, todettu	20	15
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, epäilyttävä	2	2
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	4	2
Muu verkkokalvon sairaus, epäilyttävä	31	28
Muu verkkokalvon sairaus, todettu	111	79
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	7	6
Nukleaarinen katarakta, todettu	1	1
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	1	1
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	2	2
Posterior polaarinen katarakta, epäilyttävä	1	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	2	1
PPM, diagnoosi avoin	4	4
PPM, iris-iris, todettu	3	3
PPM, iris-kornea, todettu	1	1
PRA, epäilyttävä	2	2
PRA, todettu	4	3
Punktaatti katarakta, epäilyttävä	2	2
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	1	1
RD, diagnoosi avoin	4	3
RD, multifokaali, diagnoosi avoin	2	2
RD, multifokaali, todettu	7	7
Synnynnäinen katarakta, todettu	1	1
Trichiasis, todettu	1	1

Rodulle tyypillinen verkkokalvosairaus

Länsigöötanmaanpystykorville tyypillinen verkkokalvosairaus (retinopatia) löydettiin ensimmäisen kerran suomalaiselta koiralta vuonna 2000. Sitä pidettiin ensin PRA:n muotona. Nykyisin Kennelliitossa länsigöötanmaanpystykorvien verkkokalvosairaus merkitään nimellä ”Muu verkkokalvon sairaus”. Sairausmuutoksille voidaan merkitä vakavuusasteet lievä, kohtalainen tai vakava. Sairautta on välillä kutsuttu J175:ksi tai verkkokalvon degeneraatiomuutokseksi.

Vuosina 2007 - 2016 tutkituista 1149 koirasta 107 koiralla (9 % tarkastetuista) on todettu tai epäilty verkkokalvon sairaus. Tämä luku ei kerro todellista sairauden esiintyvyyttä, koska osa koirista on tutkittu vain kerran ja nuorella iällä, jolloin sairaudesta ei vielä välttämättä näy merkkejä verkkokalvolla. Olisikin erittäin tärkeää, että yli 5-vuotiaita koiria silmäpeilattaisiin. Samoin nuorena terveeksi todettu koira kannattaa peilata uudelleen yli 5-vuotiaana. Jalostukseen käytetyt koirat olisi hyvä peilata vielä yli 10-vuotiaana.

Sairaus periytyy mitä ilmeisimmin resessiivisesti eli väistyvästi, joten sairauden kantajia on moninkertainen määrä sairastuneisiin nähden. Verkkokalvosairautta esiintyy lähes kaikissa suvuissa. Silmätutkimusten yhteydessä gööttien silmistä on löytynyt muitakin vikoja ja sairauksia, joiden merkitys ei aina ole selvillä. Verkkokalvosairauden laadun ja merkityksen selvittämisen eteen on tehty paljon töitä. Aluksi keskityttiin silmien peilaamiseen, sittemmin on tehty myös ERG-tutkimuksia. Kuolleiden koirien silmiä on saatu tutkittavaksi (Aho 2012).

Saatujen havaintojen perusteella sairaus voidaan jaotella kolmeen eri vaiheeseen: Ensimmäisessä vaiheessa verkkokalvoon muodostuu tummia alueita, tämä tapahtuu tavallisimmin kahden kolmen vuoden iässä. Nämä muutokset eivät vielä merkittävästi vaikuta koiran näkökykyyn. Toisessa vaiheessa verkkokalvo ohentuu tummuneiden alueiden kohdalta ja alueet alkavat laajentua jatkaen etenemistään kolmanteen vaiheeseen. Hämäränäkö häiriintyy sairauden toisessa vaiheessa ja heikkenee edelleen sairauden edetessä. Normaali päivänäkö saattaa häiriintyä sairauden edetessä kolmanteen vaiheeseen, jota havaitaan yli yhdeksänvuotiailla koirilla. Osalla koirista sairaus pahenee edelleen kolmannesta vaiheesta, ja koirat sokeutuvat (Aho 2012).

Rodulle on saatu kehiteltyä vuonna 2015 niin sanottu markkeritesti, jossa testataan koiran riskiä sairastua retinopatiaan. Kyseessä ei ole varsinainen geenitesti. Markkeritestillä voidaan kuitenkin ennustaa geenivirheen tavoin, kuinka suurella todennäköisyydellä koira tulee sairastumaan. Testin tulos voi olla AA (terve), AG (kantaja) tai GG (sairas). Markkeritestin luotettavuutta tukee se, että suurin osa (69,8 %) sairaista koirista oli homotsygotteja muutoksen suhteen (GG). Sairaista koirista AA-tyyppiä oli 4,7 % ja AG-tyyppiä 25,5 % (Ahonen & Lohi 2015)

Kennelliiton DNA-työryhmä vastasi vuoden 2015 lopulla muutamien kasvattajien kysymyksiin markkeritestistä. Työryhmän kanta on, että AG – AG –yhdistelmiä joutuu tekemään, sillä rodun jalostuspohja on niin kapea, että tällaisia yhdistelmiä ei voida välttää. Kliinisesti tervettä GG-koiraa voi käyttää jalostukseen, mutta se pitää yhdistää AA-koiraan. Sairastunutta GG-koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Silmäpeilauksia ei pidä lopettaa, koska niissä tutkitaan koira myös muiden sairauksien varalta. (Kennelliitto 2016)

Englannissa on saatu kehitettyä geenitesti (Animal Health Trust, AHT), joka tulee myös Suomeen vuoden 2017 lopulla (Genoscooper, sähköposti).

Kysely rodulle tyypillisen verkkokalvosairaiden koirien omistajille

Jalostustoimikunta seuraa kyselyn avulla niiden koirien tilannetta, joilla on todettu tai epäillään verkkokalvosairautta. Tämä on tärkeää, jotta saisimme tietoa sairauden vaikutuksesta koiran elämänlaatuun. Koiran omistaja osaa parhaiten kertoa, vaikuttaako silmänsairaus koiran arkielämään.

Kysely lähetettiin viimeksi vuoden 2011 joulukuussa 49 koiranomistajalle, joiden koiralla oli todettu tai epäiltiin verkkokalvosairautta. Kyselyssä kysyttiin omistajan havaintoja muutoksista koiran näkökyvyssä. Vastauksia saatiin 43. Vastausten koirien keski-ikä oli 8,3 vuotta. Koirista yhdeksän oli jo kuollut, ja kuolleiden koirien keskimääräinen elinikä oli noin 13 vuotta ja 7 kuukautta.

Vastanneiden koirista 33:lla (81 %) omistaja ei ollut havainnut muutoksia koiran näkökyvyssä. Koirien keski-ikä tässä ryhmässä oli 7 vuotta 10 kuukautta. Lopuilla kymmenellä koiralla (23 %) oli havaittu jonkinlaista näkökyvyn heikkenemistä. Näiden koirien keski-ikä oli 13 vuotta 5 kuukautta (Aho 2012).

Oireet alkavat hyvin eri-ikäisenä. Yhdellä koiralla näkökyky oli heikko hämärässä jo pentuikästä alkaen. Oireet eivät kuitenkaan olleet edenneet merkittävästi iän myötä, vaan heikko hämäränäkö oli ainoa oire koiran elämän aikana. Nuorehkoilla iällä (1 - 2 vuotta) näkökyky alkoi heiketä kahdella koiralla hämärässä, näistä toisella oli jo vuoden iässä merkittäviä vaikeuksia nähdä myös valoisassa. Muilla hämärässä näkeminen heikentyi vanhemmalla iällä. (Aho 2012)

Paikallaan olevien esineiden havaitseminen oli vaikeaa neljällä koiralla, oireiden havaittiin alkavan 5 - 14 vuoden iässä. Liikkuvien esineiden havainnoinnin vaikeutumista ilmeni kahdella koiralla, toisella jo vuoden iässä ja toisella 14 vuoden iässä. Näkökentän kapenemisesta mainittiin kolmen koiran kohdalla, kahdella koiralla erillisellä maininnalla ns. putkinäkö. Oireet alkoivat 1 - 13 vuoden iässä. Joillakin vanhoilla koirilla näön heikkenemisen saattaa aiheuttaa vanhuusiän kaihi tai jokin muu sairaus. (Aho 2012)

Kyselyssä omistajat kertoivat, että koira alkoi hämärässä nähdä mörköjä ja käyttäytyä epäluuloisesti. Esimerkiksi ulkoillessa vastaantulevan kävelijän kädessä pitämää kauppakassia saatettiin luulla toiseksi koiraksi. Tavallisin muutos näön heikentyessä on reagoiminen ääniin, mikä monesti ilmenee haukkumisena. Kun näköaisti heikkenee, koira tukeutuu kuulo- ja hajuaistiin herkemmin. (Aho 2012)

Neljän koiran oireet ovat selvästi vakavammat kuin muiden, sillä näkökyvyn heikkeneminen häiritsi koiran arkielämää. Näistä neljästä koirasta yhdellä oli lisäksi harmaakaihi. Yhden koiran oireet alkoivat jo 1 - 2 vuoden iässä, jolloin näkökyky oli kaikilta osin heikentynyt lukuun ottamatta paikallaan olevien esineiden havaitsemista. Tällöin sen oli vaikea tunnistaa tuttua ihmistä, jos ei kuullut hänen ääntään tai saanut hajua. Muilla oireiden alkamisiät ovat kahden, viiden, seitsemän, yhdeksän, 12 ja 13 vuoden iässä. Yhdellä näistä koirista oli vuoden 2009 kyselyn jälkeen muuttunut näkö sekä hämärässä että valoisassa merkittävästi heikemmäksi. (Aho 2012)

Ylimääräiset ripset (distichiasis ja ektooppinen cilia)

Ylimääräisten ripsien karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksimmat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä. (Jalomäki ym. 2016)

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita (Jalomäki ym. 2016).

Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen. (Jalomäki ym. 2016)

Harmaakaihi eli katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua. (Jalomäki ym. 2016)

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset, joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa. (Jalomäki ym. 2016)

Terveyskysely vuonna 2016

Rotujärjestö teki vuonna 2016 kyselyn länsigöötanmaanpystykorvien terveydestä. Vastauksia saatiin 108. Edellisen kerran kysely tehtiin vuonna 2009, jolloin vastauksia tuli 144. (Göötti-lehti 4/2016a)

Koiran yleinen terveydentila koettiin erinomaiseksi 69,8 %:ssa vastauksista. Vastaava luku oli 77 % vuonna 2009. Vaihtoehdon ”hyvä terveydentila” valitsi 23,6 % vastaajista, vuonna 2009 näin arvioi koiransa kuntoa 13 % vastaajista. Tyydyttävän terveydentilan osuus vastauksista oli 6,6 %, kun taas vuonna 2009 tyydyttäviä oli 4,1 %. Uudessa terveyskyselyssä ei kukaan kokenut koiransa terveydentilaa heikoksi, vuoden 2009 kyselyssä tällaisia vastauksia oli vain yksi. (Göötti-lehti 4/2016a)

Eläinlääkärin vastaanotolla hoidettavana on käynyt vamman tai sairauden vuoksi 63,8 % koirista. Lopuilla 36,2 %:lla ei ole ollut tarvetta muille kuin normaaleille rokotuskäynneille. Harvemmin kuin kerran vuodessa eläinlääkärin luona käy 74 % koirista, loput 26 % koirista käy vastaanotolla kerran tai useammin. Tavallisimmat syyt eläinlääkärillä käyntiin olivat ihosairaudet, sisäelinsairaudet (haima- ja maksatulehdukset), tapaturmat, nenäpunkkiepäily, silmätulehdukset, tartuntataudit kuten kenneluskä, tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä urosten eturauhasvaivat. Leikkauksia oli tehty 62,3 %:lle koirista, pääsääntöisesti sterilisaatioita sekä kastraatioita. Korjaavia leikkauksia,

kuten esimerkiksi irtopalojen poistoleikkauksia, ei ole tehty. Tapaturmia oli sattunut 27 koiralle. (Göötti-lehti 4/2016a)

Osioon, jossa kysyttiin iho- ja silmäsairauksista, saatiin 103 vastausta. 66 % vastaajista ilmoitti, ettei koiralla ollut esiintynyt iho- tai silmäsairauksia. Silmäsairaus todettiin 12,6 %:ssa vastauksista. Silmätulehdusta sairasti 8,7 % koirista. Sairauksina mainittiin kaihi, PPM, PRA/J175 sekä ylimääräiset ripset (distichiasis). Korvatulehdus vaivasi 10,7 % koirista. Ihosairaudet mainittiin 4,9 %:ssa vastauksista. Anaalirauhasvaivoja kerrottiin olevan 4,9 %:lla koirista. Muita-kohdassa on maininta 4,9 %:ssa vastauksista, muun muassa silmien tapaturmainen haavautuminen ja nenäpunkki. Sikaripunkkia ei ole tavattu vastatuissa koirissa lainkaan. (Göötti-lehti 4/2016a)

Vastauksien mukaan 70 koiralla ei ole esiintynyt sisätauteja. Kahdeksalla uroksella todettiin eturauhasen suurentuneen. Sekä vuoden 2005 että vuoden 2009 kyselyissä yhdeksällä uroksella on kerrottu olleen eturauhasen kanssa ongelmia. Nartuista 8 % oli sairastanut kohtutulehduksen (aikaisemmissa kyselyissä 5 %). (Göötti-lehti 4/2016a)

Allergiaa oli 6,4 %:lla koirista. Vuoden 2009 kyselyn jälkeen ei ole merkittävää muutosta tapahtunut, sillä tuolloin vastaava prosentiosuus oli 6,6 %. Allergeeneina mainittiin hiiva, vehnä, kalkkuna, sianliha, viljat sekä siitepöly. (Göötti-lehti 4/2016a)

Nisäkasvain oli syynä kaikkiin kolmeen syöpä-kohdan vastaukseen. Yksi koira sairastui kuuden vuoden iässä SLE- autoimmunisairauteen (systeminen lupus erytematosus). Yksittäisinä tapauksina tavattiin diabetestä, addisonin sekä cushingin tautia. Näillä koirilla oli säännöllinen lääkitys sairauteen. Yhdellä koiralla oli todettu moniniveltulehdus. (Göötti-lehti 4/2016a)

Kolmella koiralla oli ollut neurologisia oireita. Vastauksissa kuvailtiin poissaolokohtauksia tai takapään pettämistä. Kohtaukset kestivät noin 1 - 2 minuuttia. Epilepsiaa ei ole göötteissä diagnosoitu. Aiemmissa kyselyissä ei ole vastauksia tässä kohdassa ollut ollenkaan. (Göötti-lehti 4/2016a)

Kyselyyn vastatuista koirista 65,7 % ei kärsinyt tuki- ja liikuntaelinsairauksista. Koirista 8,8 % ontui satunnaisesti ja yksi koira ontui usein. Ranskalaiset raajat eli kääntyneet etujalat ilmoitettiin 6,9 %:lla koirista, toisen eturaajan kääntymisestä ilmoitettiin yhden koiran osalta. Nivelrikkoa ilmoitettiin seuraavasti (suluissa vuoden 2009 vastaava luku): lonkat 3,9 % (3 %), polvet 0 % (5 %), ranteet 2 % (3 %) sekä kyynärnivelet 4,9 % (3 %). Ristisidevammoja todettiin 4,9 %:lla (4 %) koirista. (Göötti-lehti 4/2016a)

Selkäongelmista mainittiin välilevytyrä yhdellä koiralla (1 %), muutoksia niska- tai selkärangassa 2,9 %:lla koirista. Kohtaan ”Muut” 2,9 % vastaajista kirjasi spondyloosin (2 kpl) ja kalkkeutuneet välilevyt (1 kpl). Vuonna 2009 oli muutoksia niska- tai selkärangassa ollut 4 %:lla terveystarkastuksen koirista ja välilevytyrä yhdellä koiralla (1 %). Selkäleikkauksessa on vuoden 2016 kyselyn mukaan käynyt yksi koira, vuonna 2009 ei yhtään. (Göötti-lehti 4/2016a)

Merkittäviä muutoksia rodun terveydessä ei ole tapahtunut vuoden 2009 kyselyn jälkeen. Yksittäisiä sairastuneita koiria tavataan kuten muissakin roduissa, mutta länsigöötanmaanpystykorvilla ei kyselyn mukaan esiinny mitään sairautta merkittävän paljon. (Göötti-lehti 4/2016a)

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Pääsääntöisesti göötit elävät vanhoiksi. Koiranetin 203 vastauksen mukaan (Taulukko 21) keskimääräinen elinikä on ollut 10 vuotta ja 6 kuukautta. Yleisin kuolinsyy on ollut vanhuus (25 %) ja toiseksi yleisin kasvainsairaudet (20 %). Kasvainsairauksiin kuolleiden koirien keski-ikä on yli 10 vuotta.

Neljänneksi yleisin kuolinsyy on ollut tapaturma tai liikennevahinko, jossa koirat ovat olleet reilusti edellisiä nuorempia. Näiden lisäksi on ilmoitettu useita erilaisia kuolinsyitä, joista jokaisen määrä jää alle 10 prosenttiin. Kuolinsyitä ei ole ilmoitettu 13 % kuolemantapauksista.

Taulukko 21 Kuolinsyytilasto (Koiranet 23.3.2017).

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä	%
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 7 kuukautta	50	25
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 5 kuukautta	41	20
Kuolinsyitä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 10 kuukautta	27	13
Tapaturma tai liikennevahinko	6 vuotta 2 kuukautta	21	10
Sydänsairaus	10 vuotta 10 kuukautta	13	6
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 6 kuukautta	8	4
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	10 vuotta 5 kuukautta	8	4
Muu sairaus, jota ei ole listalla	9 vuotta 8 kuukautta	8	4
Selkäsairaus	7 vuotta 6 kuukautta	6	3
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	7 vuotta 6 kuukautta	3	1,5
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 vuotta 10 kuukautta	3	1,5
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	10 vuotta 0 kuukautta	3	1,5
Hengitystiesairaus	10 vuotta 11 kuukautta	2	1
Immunologinen sairaus	5 vuotta 1 kuukautta	2	1
Luusto- ja nivelsairaus	9 vuotta 5 kuukautta	2	1
Hermostollinen sairaus	0 vuotta 8 kuukautta	1	0,5
Iho- ja korvasairaudet	1 vuotta 6 kuukautta	1	0,5

Kadonnut	1 vuotta 11 kuukautta	1	0,5
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	6 vuotta 11 kuukautta	1	0,5
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 1 kuukautta	1	0,5
Petovahinko	1 vuotta 11 kuukautta	1	0,5
Kaikki yhteensä	10 vuotta 6 kuukautta	203	

Rotujärjestön nettisivuilla olevaan Elinikäkyselyyn on tullut 28.3.2017 mennessä yhteensä 41 vastausta. Nuorin koira on ollut kuollessaan 1 vuoden ikäinen ja vanhin 18 vuotta ja 1 kuukausi. Eliniän keskiarvo on 12 vuotta ja 1 kuukautta. Suurimmat kuolinsyyt ovat olleet vanhuus (24 %), kasvainsairaudet (22 %), luuston/nivelten sairaudet (11 %) ja sydänsairaus (8 %).

Taulukko 22. Kuolinsyytilasto (Elinikäkysely 28.3.2017)

Vanhuus	24 %
Kasvainsairaudet / Syöpä	22 %
Luuston/nivelten sairaudet	11 %
Sydänsairaus	8 %
Selkäsairaus	7 %
Tapaturma tai liikennevahinko	7 %
Cushingin tauti	4 %
Hermostollinen sairaus	2 %
Immunologinen sairaus	2 %
Lopetettu ilman sairauden diagnosointia	2 %
Maksan vajaatoiminta	2 %
Munuaisten romahtaminen	2 %

Dermoid Sinus	2 %
Petovahinko	2 %

Myös Gööttifoorumilla ovat koiranomistajat ilmoittaneet koirien elinikä. Tulokset osaltaan vahvistavat Koiranetin ja Elinikäkyselyn tuloksia. Omistajat ovat ilmoittaneet yhteensä 195 koiran eliniät 28.3.2017 mennessä. Nuorimpana kuollut oli kolmen kuukauden ikäinen ja vanhin 18 vuotta 6 kuukautta. Keskiarvo oli 11 vuotta 9 kuukautta.

4.3.4 Lisääntyminen

Pentuekoko

Vuosina 1996 - 2010 länsigöötanmaanpystykorvapentueessa oli keskimäärin 4,6 pentua (Taulukko 23). Vuoteen 2009 asti oli mahdollista tehdä töpö-töpö -yhdistelmiä, joiden pentuekoon esitettiin olevan 25 % pienempi kuin pentueessa, jossa toinen tai molemmat vanhemmat on pitkähäntäisiä.

Viimeisen 15 vuoden aikana keskimääräinen pentuekoko on ollut tasaisesti 4,2 - 5,3. Vuoden 2009 alussa voimaan astunut kielto yhdistää kahta töpöhäntäistä koiraa ei ole vaikuttanut merkittävästi pentuekoon kasvuun.

Taulukko 23. Keskimääräinen pentuekoko vuosilta 2002 - 2016 rekisteröintivuoden mukaan (Koiranet)

02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16
4,3	4,6	5,1	5,0	4,2	4,6	4,5	4,6	4,6	5,1	5,0	5,3	5,2	5,2	5,2

Rotujärjestö alkoi kerätä heinäkuussa 2011 kasvattajilta tietoa syntyneistä pentueista pentue-seurantalomakkeilla (Taulukko 24). Tarkoituksena on kerätä tietoa rodun elinvoimaisuudesta.

Taulukko 24. Lomakkeissa ilmoitetut pentueiden ja pentujen lukumäärät. (Göötti-lehti 4/2016b)

	Yhteensä 1.7.2011-31.10.2016 (lähde Koiranet)	Lomakkeissa
Pentueita	114	71
Eläviä pentuja (rekisteröidyt pennut)	600	388
Kuolleita pentuja		42

Astumisvaikeudet

Suuri osa astumisista sujuu lähes ilman apua. Kahdeksassa tapauksessa ilmoitettiin avun tarpeeksi uroksen auttaminen nostamalla tai ohjaamalla. Muutamassa tapauksessa narttua oli jouduttu pitämään kiinni. Kolme narttua keinosiemennettiin. Näissä syyt olivat tuontisperma sekä uroksen kyvyttömyys astua. Astumisen onnistuminen ei ole aina edellyttänyt uroksen kiinnijäämistä. (Göötti-lehti 4/2016b)

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksista ei ole tietoa. Lomakkeita on palautettu 73, joista 71 lomaketta on palautettu syntyneestä pentueesta ja kaksi lomaketta on yksi kasvattaja palauttanut nartun jäätyä tyhjäksi. Kuitenkin näiden lisäksi on useampia narttuja jäänyt tyhjäksi. (Göötti-lehti 4/2016b)

Synnytysongelmat

Gööttinartut synnyttävät kaiken kaikkiaan ongelmitta. Pääsääntöisesti nartut hoitavat synnytyksen itse, eikä ihmisen apua juurikaan tarvita. Seitsemässä tapauksessa ongelmalliseen synnytykseen oli syynä nartun polttoheikkous, jota hoidettiin eläinlääkärikäynnillä tai auttamalla narttua muulla tavoin. Yhdellä nartulla ongelman syyksi mainittiin kuollut pentu synnytykskanavassa. Keisari-leikkaukseen päädyttiin 8,5 % synnytyksistä. Syitä olivat iso pentue, useamman pennun yhtäaikainen synnytykskanavaan tuleminen sekä kuollut pentu. (Göötti-lehti 4/2016b)

Pentueen hoitoon liittyvät ongelmat

Narttujen hoivavietti rodussamme on erinomaisella tasolla, ainoastaan 10 koiraa 71 koirasta tarvitsi hieman silmälläpitoa. Narttuja, joilta hoivavietti puuttuisi kokonaan, tai narttuja, jotka suhtautuisivat aggressiivisesti pentuihinsa, ei ilmoitettu pentueseurantalomakkeissa lainkaan. (Göötti-lehti 4/2016b)

Pentukuolleisuus

Kuolleena syntyneitä pentuja ilmoitettiin 42, mikä on 7,5 % kaikista pentueseurantalomakkeissa ilmoitetuista syntyneistä pennuista. Pienikokoisuus oli merkittävin kasvattajien kirjaama havainto kuolleista pennuista, ja pienin kirjattu syntymäpaino oli 80 grammaa. Pienin hengissä selvinnyt pentu painoi 98 g ja suurin 340 g. Pentujen painojen keskiarvo oli 225g. (Göötti-lehti 4/2016b)

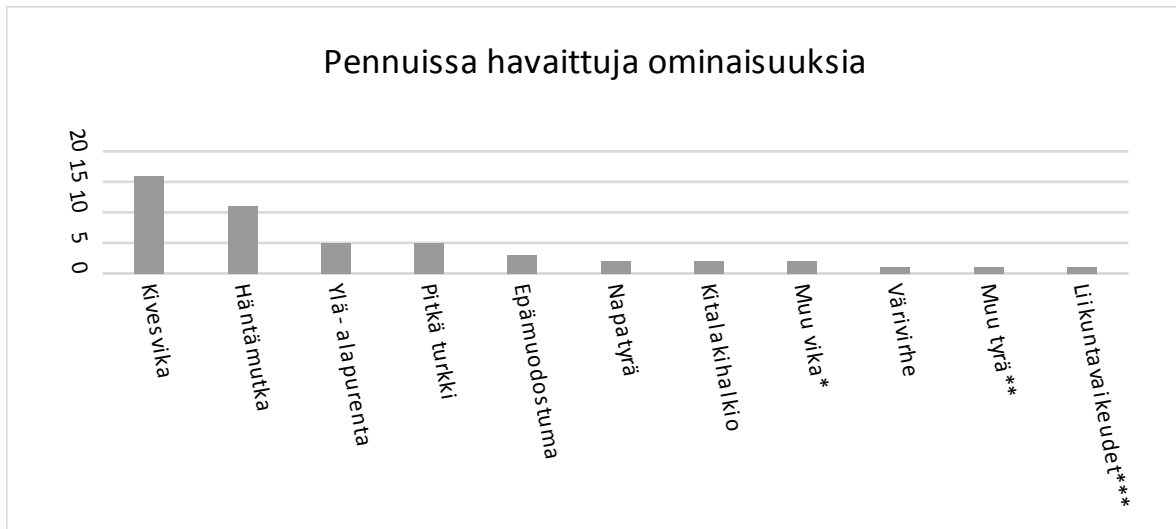
Ilman sikiöpussia syntyneitä pentuja mainittiin muutama. Kuolleena syntyneissä pennuissa havaittiin erilaisia kehityshäiriöitä, muun muassa päälaelta puuttuva karvapeite, kitalakihalkio (2 kpl) sekä selkäranka-aukile (2 kpl). Yhdellä pennulla puuttui molemmat sääriluut sekä lonkat olivat virheellisesti kehittyneet. Yhdellä pennulla havaittiin niskojen taittuneen. (Göötti-lehti 4/2016b)

Alle viikon ikäisenä kuolleita pentuja oli yhdeksän. Useimmiten syy kuolemalle oli tuntematon. Kuolleisuusprosentti tässä ryhmässä oli 2,1 %. Yhdellä pennulla havaittiin syntymän jälkeen sierainhalkio, ja pentu lopetettiin. Emän tallomaksi jäi yksi pentu. Heikkoja tai synnytyksessä elvytettyjä pentuja on kuollut kaksi. Ennen luovutusikää lopetettiin yksi pentu rintarangan kehityshäiriön vuoksi. (Göötti-lehti 4/2016b)

Synnyttäiset viat ja epämuodostumat

Sekä elävistä että kuolleista pennuista kysytään lomakkeessa niissä mahdollisesti todetut viat (Kuva 1). Luovutusikässä puuttui kives/kivekset 7,8 %:lla uospennuista. Häntämutki todettiin 2,8 %:lla ja ylä- tai alapurenta 1,2 %:lla pennuista. Napatyrä on kahdella pennulla sekä nivustyrä yhdellä pennulla. Sydämen sivuääniä kuului yhdellä pennulla pian syntymisen jälkeen, mutta ääni hävisi luovutusikään mennessä. Myöhemmällä iällä tällä pennulla todettiin synnyttäinen sydänvika. Myös toisella pennulla (eri kasvattajalla) kuului sivuääni pentutarkastuksessa, mutta ääni hävisi myöhemmin. Yksi pentu oli ns. splayleg- eli uimaripentu. Epämuodostumia oli kolme kappaletta.

Näihin kuuluivat kuolleet/lopetetut sierainhalkio- sekä selkäranka-aukilepennut. Pitkä turkki todettiin 1,2 %:lla pennuista, yksittäistapauksena myös valkoinen turkin väri. (Göötti-lehti 4/2016b)

Kuva 1. Pennuissa todetut virheelliset ominaisuudet. (Göötti-lehti 4/2016b)

Yhteenvedona voidaan todeta, että länsigöötanmaanpystykorvalla ei ole havaittavissa lisääntymisongelmia. Gööttinartut ovat suurimmaksi osaksi hyviä synnyttäjiä ja hoitavat pennut hyvin. Ongelmia astutuksessa ja tiineydessä on harvoin. Pentukuolleisuus on noin 7,5 %. Synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia havaitaan melko harvoin. (Göötti-lehti 4/2016b)

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rodulla ei esiinny sellaisia rakenteellisia ongelmia, jotka vaikeuttaisivat luonnollista lisääntymistä.

Töpöhäntäisyys rodussa

Töpöhäntäisyyden aiheuttava T-box -geenimutaatio (Haworth ym. 2001, Indrebø ym. 2008) on samanperintäisenä (homotsygoottina) letaali ja voi aiheuttaa vakavia epämuodostumia ja elinkelvottomien pentujen syntymistä (Hytönen ym. 2009). Tällaisten pentujen syntyminen estetään Kennelliiton kiellolla parittaa töpöhäntäisiä koiria keskenään. Rotujärjestö pyrkii jalostuksenohjauksessaan säilyttämään kannassa luonnollisen töpöhäntäisyyden toisaalta rotumääritelmän ohjaamana mutta myös turvatakseen rodussa mahdollisimman laajan geenipohjan.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Yleinen terveydentila

Länsigöötanmaanpystykorva on pääsääntöisesti terve ja pitkäikäinen rotu. Valtaosa gööteistä tapaa eläinlääkärin harvemmin kuin kerran vuodessa, jos normaaleja rokotuksia ei oteta huomioon. Gööteillä esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin roduilla, mutta verkkokalvosairautta lukuun ottamatta varsinaisia "tyyppisairauksia" ei ole. Kivesvikaisuus on rodussa yleistä, sillä noin 11 % uroksista on kivesvikaisia.

Verkkokalvosairaus

Rodulle tyypillinen etenevä verkkokalvosairaus on otettava vakavasti sen yleisyyden vuoksi. Markkeritestin, ja myöhemmin geenitestin avulla kantajia voidaan yhdistää geneettisesti terveisiin yksilöihin. Useilla koirilla sairaus on oireeton, mutta sokeutuneitakin koiria on joitakin. Jatketaan jalostukseen käytettävien koirien silmäpeilaussuositusta ja kannustetaan tutkituttamaan myös vanhempien koirien silmiä.

Luuston ja nivelten sairaudet

Länsigöötanmaanpystykorva on kondrodystrofinen rotu, eli sen raajojen putkiluut ovat lyhentyneet. Lisäksi rodulla esiintyy hyvin yleisesti töpöhäntäisyyttä. Nämä luuston poikkeavuudet asettavat omat haasteensa rodun terveydelle. Eturaajat voivat olla liian taipuneet ja ulkokierteiset, jolloin niveliin kohdistuu ylimääräistä rasitusta. Tämä saattaa johtaa vuosien myötä nivelrikon kehittymiseen. Takaraajoissa ei ole vastaavaa ongelmaa. Huolimatta koirien mittasuhteista selkäongelmat ovat harvinaisia.

Hammaspuutokset

Luotettavan tiedon kerääminen hammaspuutoksista on vaikeaa. Jalostustarkastuksissa puutokset kirjataan ylös, mutta luvut ovat todellisuudessa suurempia, koska kaikkia koiria ei jalostustarkasteta.

Eniten puuttuu P1-hampaita, toiseksi eniten P2-hampaita. Huolestuttavaa on, että koiralta saattaa puuttua jopa neljä suurta poskihammasta (P3 ja P4). Hammaspuutoksiin tulee edelleen kiinnittää huomioita, jotta varsinkin suurten hampaiden (P3 ja P4) puutosten yleisyys ei kasva. Ongelmana on kuitenkin se, että hammaspuutos saattaa hypätä sukupolvien yli, joten myös esi-isien hammaspuutokset tulee huomioida jalostusvalintoja tehdessä.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

LÄNSIGÖÖTANMAANPYSTYKORVA (VÄSTGÖTASPETS)

Alkuperämaa: Ruotsi

Ryhmä: 5

FCI:n numero: 14

Hyväksytyt: FCI 27.5.2014, Suomen Kennelliitto 2.9.2014

KÄYTTÖTARKOITUS: Paimentava karjakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 5 pystykorvat ja alkukantaiset tyypit

Alaryhmä 3 pohjoiset vahti- ja paimenkoirat

Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Länsigöötanmaanpystykorvaa pidetään aitona ruotsalaisena rotuna, vaikkakin tiettyä epäselvyyttä yhä on sen sukulaisuudesta welsh corgin tyyppiseen koiraan. On vaikea selvittää, toivatko viikingit corgin tyyppisiä koiria Brittein saarilta Ruotsiin vai veivätkö he länsigöötanmaanpystykorvan tyyppisiä koiria Brittein saarille. Nykyisen kynologisen tutkimuksen mukaan tämä rotu on ruotsalaista alkuperää.

Olipa rodun alkuperä mikä hyvänsä, kreivi Björn von Rosenille ja rehtori Zettersténille kuuluu kunnia siitä, että länsigöötanmaanpystykorva on tunnustettu rotu. 1940-luvun alussa von Rosen sai tietää, että näitä vanhantyyppisiä paimentavia koiria oli yhä olemassa. Hän alkoi etsiä näitä koiria Länsi-Göötanmaalta ja löysi pienen, mutta yhtenäisen kannan erityisesti Varan kaupungin ympäristöstä, ja näistä koirista alkoi suunnitelmallinen jalostus. Käytännön jalostustyö oli ennen kaikkea rehtori Zettersténin käsissä. Rotutyypin onnistuttiin vakiinnuttamaan menettämättä rodun hyviä työskentelyominaisuuksia.

YLEISVAIKUTELMA: Länsigöötanmaanpystykorva on pieni, matalaraajainen ja vankka, ei kuitenkaan liian matala. Olemus ja ilme kertovat valppaudesta, eloisuudesta ja tarmokkuudesta.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Säkäkorkeuden ja rungon pituuden suhde on 2 : 3. Etäisyys maasta rintakehän syvimpään kohtaan ei saa olla vähemmän kuin 1/3 säkäkorkeudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Valpas, tarmokas, rohkea ja tarkkaavainen.

PÄÄ: Kuiva ja melko pitkä. Kallo ja kuononselkä ovat yhdensuuntaiset.

Kallo-osa on ylhäältä ja sivulta katsottuna kohtalaisen leveä ja tasaisen kiilamaisesti kirsua kohti kapeneva.

Kallo: Lähes tasainen.

Otsapenger: Selvästi erottuva.

Kirsu: Musta.

Kuono-osa: Sivulta katsottuna melko tylppä ja vain hieman kalloa lyhyempi.

Huulet: Kiinteät ja tiiviisti sulkeutuvat.

Leuat / hampaat: Alaleuka melko tylppä ja vahva, ei kuitenkaan esiin työntyvä.

Täydellinen ja säännöllinen leikkaava purenta, hampaat tasaiset ja hyvin kehittyneet.

Silmät: Keskikokoiset, soikeat ja tummanruskeat.

Korvat: Keskikokoiset, pystyt, teräväkärkiset, kärkeen asti jäykät, lyhytkarvaiset ja liikkuvaiset. Korvan pituus on hieman suurempi kuin sen leveys tyvestä mitattuna.

KAULA: Pitkä, voimakaslihaksinen ja hyväasentoinen.

RUNKO

Ylälinja: Selkä suora ja lihaksikas.

Lanne: Lyhyt, leveä ja voimakas.

Lantio: Leveä ja hieman viisto.

Rintakehä: Pitkä ja syvä, kylkiluut ovat melko kaarevat. Edestä katsottuna rintakehä on munanmuotoinen, sivulta katsottuna soikea. Se ulottuu 2/5:aan asti kyynärvarren pituudesta. Sivulta katsottuna rintakehän syvin kohta sijaitsee heti kyynärpäähän takana. Eturinta näkyvä mutta ei liioitellun korostunut.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on hieman kohoava.

HÄNTÄ: Rodulla on kahdenlaisia häntiä, pitkiä ja synnynnäisiä töpöjä. Synnynnäisen töpön pituus vaihtelee. Kummassakin tapauksessa kaikki hännän asennot ovat sallittuja, sillä hännän asentoa ei ole määritelty.

RAAJAT: Vahvaluustoiset

ETURAAJAT:

Lavat: Lapaluut ovat pitkät ja asennoltaan 45 asteen kulmassa vaakatasoon nähden.

Olkavarret: Hieman lapaluuta lyhyemmät muodostaen sen kanssa selvän kulman, tiiviisti kylkiluiden myötäiset, mutta silti hyvin liikkuvat.

Kyynärvarret: Edestä katsottuna yläosastaan hieman kaarevat, jotta raajat voivat liikkua vapaasti.

Välikämmenet: Joustavat.

Etukäpälät: Keskikokoiset, lyhyet, soikeat ja suoraan eteenpäin suuntautuneet.

Päkiät ovat voimakkaat, varpaat tiiviisti yhdessä ja kaarevat.

TAKARAAJAT: Takaa katsoen yhdensuuntaiset.

Reidet: Leveät ja hyvin lihaksikkaat.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Sääret: Vain hieman pitemmät kuin etäisyys kintereestä maahan.

Kintereet: Hyvin kulmautuneet.

Väljalat: Keskipitkät.

Takakäpälät: Keskikokoiset, lyhyet, soikeat ja suoraan eteenpäin suuntautuneet.

Päkiät ovat voimakkaat, varpaat tiiviisti yhdessä ja kaarevat.

LIIKKEET: Terveet, hyvä etuaskelen pituus ja takaraajan työntövoima.

KARVAPEITE

KARVA: Puolipitkä, kova, pinnanmyötäinen ja tiheä peitinkarva. Pehmeä ja hyvin tiheä aluskarva. Karva on lyhyttä päässä ja raajojen etuosassa, saattaa olla pitempää niskassa, kaulassa, rinnassa ja takaraajojen takaosassa (housut).

VÄRI: Harmaa, harmaanruskea, harmaankeltainen, punaisenkeltainen tai punaisenruskea. Vaaleampia sävyjä esiintyy kuonossa, poskissa, kurkussa, rinnassa, vatsassa, pakaroissa (housut), käpälissä ja raajojen alaosissa. Tummempia peitinkarvoja on selässä, niskassa ja kyljissä. Lapojen kohdalla vaaleammat kuvioinnit, ns. valjaskuvio, ja vaaleat poskimerkit ovat erittäin toivottavia.

Valkoista väriä sallitaan vähäisessä määrin, esimerkiksi kapeana piirtona päässä, niskaläikkänä tai vähäisenä kauluksena. Valkoiset merkit ovat sallittuja rinnassa, etu- ja takaraajoissa.

KOKO JA PAINO:

Säkäkorkeus: Ihannesäkäkorkeus uroksilla 33 cm ja nartuilla 31 cm. 2 cm:n ylitys tai 1 cm:n alitus on sallittu.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

- liian pieni maavara
- niukka otsapenger
- suippo kuono
- kahden P1-hampaan tai yhden P2-hampaan puuttuminen
- vaaleat silmät, jotka pilaavat ilmeen
- liian alas kiinnittyneet korvat
- liian syvä tai liian matala rintakehä
- liian leveä etuosa
- pystyt lavat
- liian lyhyet olkavarret
- ylikulmautuneet takaraajat

- valjaskuvion tai poskimerkkien puuttuminen

VAKAVAT VIRHEET:

- lyhyt tai pyöreä kallo
- lyhyt kuono
- kevyt, kapea tai heikko alaleuka
- tasapurenta
- poskihampaiden puuttuminen (M3-hampaita ei huomioida)
- köyry selkä
- pehmeä tai avoin karvapeite
- liian lyhyt tai liian pitkä karvapeite
- aluskarvan puuttuminen
- valkoista väriä yli 30 % perusväristä
- ihannekorkeudesta selvästi poikkeava koko

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus tai liiallinen arkuus
- selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen
- ylä- tai alapurenta
- siniset silmät, toinen tai molemmat
- riippuvat tai puolipystyt korvat
- pitkä, kihara karvapeite
- musta, valkoinen, maksanruskea tai sininen karvan väri

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Länsigöötanmaanpystykorvan ensimmäinen rotumääritelmä kirjoitettiin vuonna 1943. Pian tämän jälkeen havaittiin, että rotumääritelmän sallimat suurimmat korkeudet 38 - 40 cm olivat korkeita ja kevyitä. Kun korkeudeksi määriteltiin 32 - 35 cm, saatiin toivotumpia yksilöitä. Sen jälkeen kun varsinainen kasvatusta 1940- ja 1950-luvuilla alkoi, göötti on pysynyt melko samannäköisenä, joskin tyyppin vaihtelu on ollut aina suurta. Rotu ei juuri poikkea rotumääritelmästä. Alkuaikojen hyvän göötiin voisi edelleen viedä näyttelyyn nykypäivänä ja saada hyvän laatumaininnan.

Rotumääritelmässä ei ole piirteitä, jotka altistaisivat koiria hyvinvointiongelmille. Länsigöötanmaanpystykorva on kondrodystrofinen rotu, mutta ei kuitenkaan kuulu RKO-rotuihin.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Länsigöötanmaanpystykorvilla oli tarkastelujaksolla vuosina 2007 - 2016 näyttelykäyntejä virallisissa luokissa yhteensä 7809.

Kansainvälinen näyttely	3773 tulosta	48 %
Ryhmänäyttely	1927 tulosta	25 %
Kaikkien rotujen näyttely	1610 tulosta	21 %
Erikoisnäyttely	499 tulosta	6 %
Junioriluokka	1704 tulosta	22 %
Nuorten luokka	1239 tulosta	16 %
Avoin luokka	1745 tulosta	22 %
Valioluokka	2342 tulosta	30 %
Veteraaniluokka	779 tulosta	10 %

Taulukoissa 25 ja 26 on esitetty vuosina 2007-2016 syntyneiden gööttien näyttelykäynneistä sekä määrät että laatuarvostelut. Vuosien 2015 - 2016 luvut ovat pienemmät, koska koirat ovat nuoria, eivätkä kaikki koirat vielä ole käyneet näyttelyssä.

Taulukko 25. Vuosina 2007 – 2016 syntyneiden gööttien näyttelyssäkäynnit. (Koiranet)

Syntymävuosi	Syntyneet	Käyneet näyttelyssä, vähintään T/3	%

2007	140	85	61 %
2008	103	65	63 %
2009	103	73	71 %
2010	115	75	65 %
2011	120	76	63 %
2012	137	90	66 %
2013	128	81	63 %
2014	113	77	68 %
2015	96	58	60 %
2016	142	16	11 %
YHTEENSÄ	1057	696	66 %

Tarkastelujaksolla keskimäärin 66 % koirista on saanut erinomaisen, 28 % erittäin hyvän ja 6 % hyvän. Muiden laatuarvosanojen määrä on häviävän pieni (Taulukko 26). Tästä voidaan päätellä, että länsigöötanmaanpystykorvan taso on pysynyt erinomaisena.

Taulukko 26. Vuosina 2007 - 2016 syntyneiden koirien näyttelyiden laatuarvostelut. (Koiranet)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ERI	468 57 %	346 59 %	558 69 %	451 72 %	365 64 %	417 66 %	396 69 %	282 68 %	170 78 %	16 70 %
EH	261 32 %	177 30 %	221 26 %	138 22 %	173 30 %	191 30 %	149 26 %	118 29 %	45 21 %	6 26 %
H	80 10 %	51 9 %	42 5 %	33 5 %	32 6 %	24 4 %	22 4 %	10 2 %	2 1 %	1 4 %
T	3 0 %	6 1 %	1 0 %	1 0 %	1 0 %	0 0 %	1 0 %	1 0 %	1 0 %	0 0 %
EVA	2 0 %	1 0 %	0 0 %	1 0 %	0 0 %	1 0 %	3 1 %	0 0 %	0 0 %	0 0 %
HYL	1 0 %	1 0 %	1 0 %	0 0 %	2 0 %	0 0 %	0 0 %	1 0 %	0 0 %	0 0 %

YHT	815	582	813	624	573	633	571	412	218	23
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----

Länsigöötanmaanpystykorville on järjestetty jalostustarkastuksia vuodesta 1986 lähtien. Vuosina 1996 - 2011 on järjestetty yhdeksän jalostustarkastustapahtumaa. Rekisteröintimäärien kasvaessa on tapahtumat järjestetty vuosittain 2007 alkaen.

Ennen vuotta 2012 Suomessa asuvista gööteistä oli jalostustarkastettu 561 koiraa. Vuosina 2012 - 2016 jalostustarkastettiin yhteensä 267 koiraa (Taulukot 27 ja 28), joista 131 oli uroksia ja 136 narttuja. Näistä viime tarkastelujaksolla tarkastetuista uroksista 42 sai laatumaininnan erinomainen, 76 erittäin hyvä, 12 hyvä ja yksi oli epätyypillinen (pitkä karva). Nartuista erinomaisen sai 34, erittäin hyvän 89 ja hy-vän 13 (yksi pitkäkarvainen ja yksi valkoinen).

Taulukko 27. Jalostustarkastettujen koirien yleisarvosanat tyypistä vuosina 2012 – 2016.

	UROKSET	NARTUT	YHTEENSÄ
ERINOMAINEN	42	34	76
ERITTÄIN HYVÄ	76	89	165
HYVÄ	12	13	25
EPÄTYYPILLINEN	1		1
yhteensä	131	136	267

Taulukko 28. Vuosina 2007 - 2016 syntyneiden koirien jalostustarkastukset.

Vuosi	SYNTYNEET	JOISTA JALOSTUSTARKAS- TETTU	%
2007	140	55	39 %
2008	103	35	34 %
2009	103	58	56 %
2010	115	51	44 %
2011	120	46	38 %
2012	137	61	45 %
2013	128	43	34 %
2014	113	20	18 %
2015	96	2	2 %

2016	142	0	0 %
YHTEENSÄ	1057	371	35 %

Jalostustarkastettavien koirien suositellaan olevan yli 2-vuotiaita, minkä takia vuosina 2014 - 2016 syntyneistä koirista on tarkastettu vain osa.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

”Länsigöötanmaanpystykorva on ikivanha ruotsalainen kansalliskoirarotu, jolla on pitkä historia pihakoirana Länsigöötanmaalla ja Skånessa. Uskollisena ja avuliaana toverina siitä on ollut suuri apu pihapiirissä sen toimiessa kaiken kaitsijana. Se on muun muassa pitänyt silmällä talon kanoja kettujen varalta, pyydystänyt rottia, vahtinut lapsia ja ilmoittanut vieraiden tulon haukkumalla. Länsigöötanmaanpystykorvan erikoisalana on kuitenkin ollut lehmien paimentaminen.” (Rodun historia, Länsigöötanmaanpystykorvat ry kotisivut)

Rodun nykyinen rakenne sopii edelleen alkuperäiseen työhön lehmien paimentamiseen. Rotu ei saa tulla liian matalaksi ja raskaaksi, jotta se jaksaa työskennellä. Kulmausten tulee olla riittävät molemmissa päissä, jotta työssä tarvittavalla lihaksistolla on tarpeeksi kiinnityspintaa. Riittävän pitkä rintakehä suojaa sisäelimiä lehmän potkuilta.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Tällä hetkellä rodulla ei ole liioiteltuja ominaisuuksia, jotka voisivat altistaa koirat terveydellisille ongelmille. Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koiran hyvinvointiongelmille.

Rotumääritelmän mukaisesti länsigöötanmaanpystykorva on pieni, matalaraajainen ja vankka, ei kuitenkaan liian matala. Koiran oikeisiin mittasuhteisiin sekä jalkojen riittävään pituuteen on kiinnitettävä huomiota. Rintakehä ei saa olla liian syvä. Riittävän pitkä rintakehä on tarpeen, jotta hengitys- ja verenkiertoelimillä on riittävästi tilaa. Pitkä rintakehä antaa myös tukea selkärangalle. Lyhyt rintakehä yhdistyy usein pitkään lanneosaan, jolloin selkäongelmien todennäköisyys kasvaa. Etuosan rakenteeseen on myös kiinnitettävä huomiota, koska rodussa esiintyy etuosan rakenteellisia ongelmia (pystyt ja eteentyöntyneet lavat, lyhyt olkavarsi, avoin olkanivelen kulmaus). Takajalkojen riittävät kulmaukset ovat tärkeitä mm. polviniveliä kestävyyden kannalta.

Rodun ilmeen säilyttämiseksi täytyy huomiota kiinnittää riittävään kokoon ja oikeaan sukupuolileimaan. Hammaspuutokset ovat rodussa yleisiä, joten niihin täytyy jalostusvalinnoissa kiinnittää erityistä huomiota. Lyhyt kuono-osa on rodussa melko yleinen. Pitkä ja riittävän vahva kuono-osa antaa riittävästi tilaa hampaistolle.

Rotumääritelmän mukaisia hylkääviä virheitä (sinisilmäisyys, värivirhe, pitkäkarvaisuus) on esiintynyt yksittäisillä koirilla. Koiria, joilla on resessiivisesti periytyvä ulkomuotoon liittyvä hylkäävä virhe, on Suomessa syntynyt vuosina 1996 - 2016 seuraavasti: sinisilmäisiä 7 kpl, pitkäkarvaisia 6 kpl ja värivirheellisiä 9 kpl, joista 2 kpl sinisiä, 1 kpl keltaisia, 7 kpl valkoisia, 1 kpl musta. Yhtä mustaa, kahta valkoista ja kolmea pitkäkarvaista gööttiä lukuun ottamatta kaikki nämä koirat on rekisteröity EJ-rekisteriin (ei jalostukseen).

Länsigöötanmaanpystykorvan uusi rotumääritelmä hyväksyttiin FCI:ssä 27.5.2014 ja Kennelliitossa 2.9.2014. Uudessa rotumääritelmässä on otettu sallivampi kanta valkoisen värin esiintymiseen raajoissa, eturinnassa, kaulassa ja päässä, mutta edelleen on voimassa sääntö, että valkoista väriä saa olla enintään 30 % perusväristä.

Ulkomuototuomareilla on ollut 1.6.2015 lähtien ohjeena kiinnittää näyttelyissä huomiota eri rotutyyppeihin liittyviin riskikohteisiin. Länsigöötanmaanpystykorva ei kuulu näihin ns. RKO-rotuihin.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITE-OHJELMAN TOTEUTUMISESTA

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Länsigöötanmaanpystykorvien kasvatustyön tarkoituksena voidaan pitää rodun säilyttämistä ennallaan eli rotutyypillisenä ilman liioiteltuja rakenteen ominaisuuksia, geneettisesti mahdollisimman monimuotoisena sekä luonteeltaan avoimena ja ihmisystävällisenä kuin myös niin terveenä ja pitkäikäisenä, kuin se tähänkin asti on ollut. Rotua ei tarvitse pyrkiä jalostuksella parantamaan, vaan säilyttää sellaisena, kuin se on.

Kymmenen vuoden aikana, 2007 - 2016, syntyneiden urosten ja narttujen tiedot sekä syntyneiden jälkeläisten tilastot on esitetty taulukoissa 28 ja 29. Taulukon ylimmässä osassa on jalostusuroksen ja -nartun omat tilastotiedot, kahdessa alemmassa sen jälkeläisten. Mukaan on otettu 25 tarkastelujakson aikana syntyneitä urosta ja 23 narttua, joilla on vähintään 10 jälkeläistä.

Urokset

Kaikki jalostukseen käytetyt urokset on terveystarkastettu vähintään lonkkien ja silmien osalta ennen jalostuskäyttöä. Uroksista 60 %:lla on tutkittu polvet ja kaikilla tutkituilla on tulos 0/0. Kyynärnivelet on tutkittu 56 %:lla uroksista ja neljällä koiralla on tulos 0/1 - 1/1. Viralliset selkäkuvaukset ovat varsin uusi asia rodussa, ja käytetyt urokset ovat pääsääntöisesti sen ikäisiä, että kuvien lausuminen on Kennelliitossa aloitettu näiden koirien virallisten kuvausten jälkeen. Toisaalta selkäkuvauksia ei ole pidetty rodussa kovin tarpeellisina. Toistaiseksi jalostusurosten terveystuloksia voidaan pitää erinomaisina.

Kaikilla uroksilla on näyttelystä vähintään EH ja yhtä lukuun ottamatta kaikki on jalostustarkastettu vähintään laatumaininnalla H (hyvä), hyväksytty jalostukseen. Koirien ulkomuotoa voidaan pitää rodunomaisena ja enemmän kuin hyvänä. Hammaspuutoksia on vain kolmella näistä uroksista, ja puuttuvat hampaat ovat P1-hampaita.

Paimennustaipumustestissä kävi 64 % uroksista, ja noin puolet näistä uroksista osoitti jonkinasteista paimennustaipumusta. Luonnetestissä tai MH-luonnekuvauksessa kävi 32 % uroksista ja yksi näistä uroksista oli laukausarka.

Useamman uroksen jälkeläiset ovat vielä niin nuoria, että niitä ei ole terveystarkastettu, jalostustarkastettu tai paimennustestattu. Nuorimpia jälkeläisiä ei ole myöskään käytetty vielä näyttelyssä. Tällaisia uroksia ovat mm. Fennican Lancelot, Kompiaisen Draivia Päivään, Kuukiven Teräksen Taakka ja Svedala Åge Åska. Niiden kaikki pentueet ovat syntyneet vuonna 2016.

Jalostustarkastettujen ja näyttelyissä käyneiden jälkeläisten osalta voidaan todeta, että göötit ovat säilyttäneet rodunomaisen ulkomuotonsa hyvin.

Jälkeläisten terveystulokset ovat edelleen hyviä. Muutamia D-lonkkaisia jälkeläisiä on syntynyt, mutta yhdistelmien lonkkatulokset eivät niitä selitä, sillä niitä on syntynyt myös A - A - yhdistelmistä, joilla on korkea lonkkaindeksi. Hammaspuutoksia on jälkeläistössä selvästi enemmän kuin uroksilla itsellään. Hammaspuutokset voivat tulla näkyviin sukupolvenkin yli, joten näihin saamme kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota.

Nartut

Urosten tapaan kaikki jalostukseen käytetyt nartut on terveystarkastettu vähintään lonkkien ja silmien osalta ennen jalostuskäyttöä. Nartuista 61 %:lla on tutkittu polvet ja kyynärnivelet ja kaikilla tutkituilla on tulos 0/0. Selkäkuvaustuloksia ei ole. Toistaiseksi jalostusnarttujenkin terveystuloksia voidaan pitää erinomaisina.

Jalostukseen käytetyillä nartuilla on pääsääntöisesti näyttelytulos vähintään EH, kahta poikkeusta lukuun ottamatta (H, ei näyttelykäyntiä). Niin ikään kahta lukuun ottamatta nartut on jalostustarkastettu vähintään laatumaininnalla H (hyvä), hyväksytty jalostukseen. Koirien ulkomuotoa voidaan pitää rodunomaisena ja enemmän kuin hyvänä. Hammaspuutoksia on seitsemällä näistä nartuista, ja puuttuvat hampaat ovat P1-hampaiden lisäksi P2 - P4 -hampaita.

Paimennustaipumustestissä kävi 61 % nartuista, ja puolet näistä nartuista osoitti jonkinasteista paimennustaipumusta. Luonnetestissä tai MH-luonnekuvauksessa kävi vain neljä narttua ja yksi näistä nartuista oli laukausaltis.

Narttujen jälkeläisten terveystulokset ovat edelleen hyviä, kuten uroksillakin, muutamia D-lonkkaisia jälkeläisiä on syntynyt. Hammaspuutoksia on jälkeläistössä selvästi enemmän kuin nartuilla itsellään, ja tässä on asia, johon joudumme jatkossa kiinnittämään huomiota. Hammaspuutokset saadaan yleensä tietää jalostustarkastuksen yhteydessä, ja useiden narttujen jälkeläisiä ei ole tarkastettu.

Jalostustarkastettujen ja näyttelyissä käyneiden narttujen jälkeläisten osalta voidaan todeta, että göötit ovat säilyttäneet rodunomaisen ulkomuotonsa hyvin, vaikka suhteellisen suuri osa ei ole käynyt näyttelyissä eikä ole myöskään osallistunut jalostustarkastuksiin.

Paimennustaipumustestissä on käynyt lähes kaikkien narttujen jälkeläisistä osa. Paimennustaipumus ei periydy suoraan vanhemmilta kaikille jälkeläisille, mikä näkyy hyvin tilastossa.

Taulukko 29. Jalostukseen käytetyt urokset, jotka ovat syntyneet vuosina 2007 - 2016, ja joilla on vähintään kymmenen jälkeläistä. Ylimmässä osassa on uroksen omat tilastotiedot, kahdessa alemmassa sen jälkeläisten.

Uros	Synt.v.	Lonkat	Kyynär-nivelet	Polvet	Silmät	Selkä	Indeksi1	Indeksi2 1/2017	Näyttely	Jalostus- tarkastus	Paimennus- taipumus	Luonne- testi/MH	Hampaat +/-
1. Fennican William	2010	A/A	-	0/0	ok/2013	-	104	106	MVA	EH	H	140+++	+
2. Danga's Quasimodo-Å	2010	B/C	1/1	0/0	ok/2014	-	98	108	MVA	ERI	H	MH	+
3. Cimillan Tor Terminaattori	2009	C/B	-	-	ok/2011	-	89	94	MVA	ERI	-	-	+
4. Chipsmakers Där Björkarna Susar	2007	A/A	-	-	ok/2008	-	96	95	ERI	-	ei ole	-	+
5. Jaxonville Usko Vaan	2012	B/B	0/0	-	ok/2013	-	93	101	MVA	ERI	ei ole	-	+
6. Fennican Quando	2009	A/A	-	-	ok/2012	-	114	121	MVA	ERI	ei ole	-	+
7. Acmen Wagner	2009	B/B	0/0	0/0	ok/2015	-	97	101	MVA	EH	ei ole	93+++	-
8. Lejondalens Ozzy Stjärnskott	2011	B/C	0/0	0/0	ok/2016	-	97	106	MVA	EH	-	-	+
9. Tridents Tennik	2009	B/B	0/0	0/0	ok/2016	-	106	104	EH	EH	-	-	+
10. Maiskis Leomer	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2015	-	108	107	CACIB	EH	V	48++	+
11. Kompiaisien Draivia Päivään	2013	A/A	0/1	0/0	ok/2016	-	118	117	MVA	EH	H	-	-
12. Mystalz Grande Design	2011	B/B	0/0	-	ok/2015	-	105	101	MVA	ERI	ei ole	-	+
13. Adavalls Christon Grey	2007	B/B	0/0	-	ok/2013	-	106	97	MVA	EH	ei ole	88+++	+
14. Svedala Richard Riddare	2009	A/A	-	0/0	ok/2014	-	114	117	MVA	EH	-	-	+
15. Maiskis Richard	2012	A/A	0/0	0/0	ok/2014	-	110	104	MVA	ERI	-	-	+
16. Svedala Åge Åska	2010	C/C	-	0/0	ok/2015	-	94	87	SERT	ERI	-	-	+
17. Fennican Texas	2010	B/C	-	-	dist./2015	-	105	103	SERT	ERI	-	-	+
18. Bodeneis Harald Harrow	2012	B/C	0/0	0/0	ok/2016	VA1	95	99	MVA	-	H	-	-
19. Bodeneis Frej Frosti	2009	A/B	-	0/0	ok/2013	-	99	94	MVA	EH	H	-	+
20. Fennican Navigator	2008	B/B	-	0/0	rp/2015	-	101	101	MVA	EH	EH	-	+
21. Peregrin Oscar Othello	2007	A/A	-	-	ok/2016	-	101	94	MVA	EH	V	76+++	+
22. Fennican Lancelot	2007	B/B	-	0/0	ok/2014	-	106	109	MVA	EH	-	-	+

23. Kuukiven Teräksen Taakka	2008	B/B	0/0	-	ok/2016	-	107	102	SERT	EH	-	236++	+
24. Mystarz Chivas Regal	2007	B/B	1/0	-	ok/2017	-	108	106	MVA	EH	H	144+++	+
25. Handskes Kapten Komet	2009	A/A	1/0	0/0	ok/2013	-	98	106	SERT	H	ei ole	-	+

		Pennut			Lonkat				Kyynär- nivelet				Polvet			
Uros	Pentueet	Yht.	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	C-D	Tutkittu %	C-D %	Tutkittu	> = 1	Tutkittu %	> = 1 %	Tutkittu	> = 1	Tutkittu %	> = 1 %
1. Fennican William	4	26	0	10	17	4	65	24	17	3	65	18	10	0	38	0
2. Danga's Quasimodo-Å	4	24	2	23	17	4	71	24	17	1	71	6	9	0	38	0
3. Cimillan Tor Terminaattori	4	24	0	9	13	4	54	31	12	2	50	17	5	1	21	20
4. Chipsmakers Där Björkarna Susar	4	24	0	15	11	7	46	64	8	0	33	0	7	0	29	0
5. Jaxonville Usko Vaan	3	23	0	7	8	0	35	0	8	3	35	38	6	1	26	17
6. Fennican Quando	5	22	0	9	11	2	50	18	10	3	45	30	6	0	27	0
7. Acmen Wagner	4	22	5		12	3	55	25	12	3	55	25	8	0	36	0
8. Lejondalens Ozzy Stjärnskott	5	21	0	12	11	2	52	18	11	2	52	18	10	3	48	30
9. Tridents Tennik	4	20	0	17	11	0	55	0	10	1	50	10	10	3	50	30
10. Maiskis Leomer	3	19	0	9	8	3	42	38	7	0	37	0	7	0	37	0
11. Kompiaisien Draivia Päivään	3	19	19		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Mystarz Grande Design	4	17	0	5	4	1	24	25	4	0	24	0	3	1	18	33
13. Adavalls Christon Grey	3	17	0	6	10	6	59	60	10	0	59	0	9	1	53	11
14. Svedala Richard Riddare	3	16	0		5	2	31	40	5	1	31	20	4	1	25	25
15. Maiskis Richard	2	14	0		5	0	36	0	5	0	36	0	5	0	36	0
16. Svedala Åge Åska	2	14	6		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17. Fennican Texas	2	13	0		5	2	38	40	5	1	38	20	2	0	15	0
18. Bodeneis Harald Harrow	2	12	0	7	4	2	33	50	3	0	25	0	2	0	17	0
19. Bodeneis Frej Frosti	2	11	0		4	2	36	50	4	0	36	0	3	0	27	0

20. Fennican Navigator	3	11	0		2	1	18	50	2	1	18	50	1	0	9	0
21. Peregrin Oscar Othello	2	11	0		4	2	36	50	4	2	36	50	3	0	27	0
22. Fennican Lancelot	2	10	10		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23. Kuukiven Teräksen Taakka	2	10	10		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24. Mystarz Chivas Regal	3	10	0	6	5	0	50	0	5	0	50	0	0	0	0	0
25. Handskes Kapten Komet	2	10	0		6	1	60	17	5	0	50	0	0	0	0	0

	Silmät				Näyttely				Jalostus- tarkastus			Paimennus- taipumus		Hammas- puutokset*
Uros	Tutkittu	Merkintä	Tutkittu %	Merkintä %	MVA	ERI	EH	H, T, HYL, EVA	ERI	EH	H	On taipumus	Ei ole taipumusta	
1. Fennican William	15	1	58	7	3	14	-	1	-	-	-	7	2	?
2. Danga's Quasimodo-Å	11	1	46	9	3	9	4	-	6	2	-	4	3	?
3. Cimillan Tor Terminaattori	14	3	58	21	2	6	4	-	4	4	-	-	1	P1, P2
4. Chipmakers Där Björkarna Susar	10	1	42	10	-	5	4	2	-	6	1	1	-	?
5. Jaxonville Usko Vaan	8	0	35	0	-	8	6	-	-	1	-	3	2	?
6. Fennican Quando	11	1	50	9	1	9	3	1	1	5	1	-	-	P1, P3
7. Acmen Wagner	10	1	45	10	3	4	2	-	1	3	-	2	1	?
8. Lejondalens Ozzy Stjärnskott	12	0	57	0	4	6	6	-	3	2	1	2	5	P1
9. Tridents Tennik	10	0	50	0	3	7	2	-	-	7	-	3	4	puuttuu
10. Maiskis Leomer	8	1	42	12	3	4	-	-	-	4	2	2	1	?
11. Komiainen Draivia Päivään	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	puuttuu
12. Mystarz Grande Design	5	0	29	0	2	8	3	-	1	1	-	-	-	?
13. Adavalls Christon Grey	11	1	65	9	-	5	3	-	-	3	-	2	-	P1
14. Svedala Richard Riddare	5	0	31	0	-	5	2	-	-	1	-	-	-	P2
15. Maiskis Richard	5	0	36	0	3	7	-	-	1	2	1	-	-	puuttuu
16. Svedala Åge Åska	0	0	0	0	-	2	-	-	-	-	-	-	-	?

17. Fennican Texas	6	1	46	17	-	9	1	-	-	-	2	2	-	P1
18. Bodeneis Harald Harrow	4	1	33	25	2	2	-	-	-	1	-	2	1	?
19. Bodeneis Frej Frosti	2	0	18	0	1	2	2	-	-	2	3	1	-	P1, P2
20. Fennican Navigator	2	0	18	0	-	4	2	1	1	-	-	1	-	P1
21. Peregrin Oscar Othello	3	1	27	33	-	7	-	-	-	-	-	-	-	puuttuu
22. Fennican Lancelot	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	?
23. Kuukiven Teräksen Taakka	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	?
24. Mystarz Chivas Regal	5	0	50	0	-	4	2	1	-	3	-	3	-	P1
25. Handskes Kapten Komet	1	0	10	0	-	-	2	-	-	-	-	-	-	?

Taulukko 29. Jalostukseen käytetyt nartut, jotka ovat syntyneet vuosina 2007 - 2016, ja joilla on vähintään kymmenen jälkeläistä. Ylimmässä osassa on nartun omat tilastotiedot, kahdessa alemmassa sen jälkeläisten.

Narttu	Synt.v	Lonkat	Kyynär-nivelet	Polvet	Silmät	Selkä	Indeksi 1	Indeksi2 1/2017	Näyttely	Jalostus-tarkastus	Paimennus	Luonnetesti/MH	Hampaat +/-
1. Svedala Peppi Porslinsdocka	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2014	-	114	117	MVA	EH	H	-	+
2. Jaxonville Näkis Vaan	2008	B/B	0/0	0/0	ok/2014	-	86	82	MVA	EH	H	-	+
3. Dlarah Beep Beep	2008	A/A	0/0	-	ok/2015	-	113	113	MVA	ERI	ERI	105+++ /MH	+
4. Umanoma Tulatullallaa	2007	B/B	-	-	ok/2013	-	91	95	MVA	EH	-	-	+
5. Svedala Orlin Orkidé	2009	A/A	-	-	ok/2015	-	100	92	MVA	ERI	-	-	-
6. Tulikäpälän Saara Savusukeltaja	2011	B/B	-	-	ok/2015	-	101	97	MVA	ERI	ei ole	-	-
7. Fennican Kirsikka	2007	C/C	-	-	dist./2013	-	86	79	MVA	ERI	-	-	+
8. Fennican Kamomilla	2007	B/A	0/0	0/0	ok/2012	-	93	86	MVA	ERI	EH	-	-
9. Taikakuonon Amalia	2007	A/A	0/0	-	dist./2010	-	104	103	SERT	EH	-	-	-
10. Daggess Hedvig	2008	B/B	0/0	0/0	ok/2011	-	96	103	MVA	EH	ei ole	93 -	+
11. Jaxonville Paula Punapippuri	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2014	-	114	115	MVA	EH	V	-	+
12. Jorsakin Hertta	2010	C/C	0/0	0/0	ok/2013	-	84	88	MVA	ERI	-	-	+
13. Bodeneis Fanny Fasta	2009	A/A	0/0	0/0	dist./2013	-	103	98	MVA	EH	V	-	-
14. Handskes Greta Garbo	2007	B/B	0/0	0/0	ok/2010	-	92	90	EH	H	-	-	+
15. Maiskis Lunaria	2009	C/C	-	-	ok/2011	-	101	89	H	EH	ERI	-	-
16. Fennican Tiffany	2010	A/A	-	0/0	ret/2016	-	111	114	MVA	ERI	ei ole	-	+
17. Krösaskogens Teija	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2013	-	108	109	MVA	EH	ei ole	190+++	-
18. Fennican Rosamunda	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2014	-	109	102	MVA	EH	ei ole	-	-
19. Åswallens Härliga Hilda	2007	A/A	-	-	ok/2009	-	101	99	-	-	-	-	?
20. Karjakon Velmu Vilma	2009	A/A	0/0	0/0	ok/2015	-	109	114	MVA	ERI	ei ole	-	+
21. Skogsbygdens Stina Starshine	2008	B/B	-	0/0-	ok/2014	-	96	93	MVA	EH	V	110 +++	+

22. Wäliharjun Armi Aurinko	2012	C/C	0/0	0/0	ok/2016	-	91	87	EH	-	EH	-	+
23. Aspenhill Kamomill	2007	B/C	-	-	ok/2013	-	100	106	ERI	ERI	ei ole	-	+

	Pennut				Lonkat				Kyynär- nivelet				Polvet			
Narttu	Pentueet	Yht.	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	C-D	Tutkittu %	C-D %	Tutkittu	>=1	Tutkittu %	>=1 %	Tutkittu	>=1	Tutkittu %	>=1 %
1. Svedala Peppi Porslinsdocka	3	23	0	12	12	3	52	25	12	0	52	0	9	0	39	0
2. Jaxonville Näkis Vaan	4	22	0	38	12	9	55	75	12	2	55	17	8	1	36	12
3. Dlarah Beep Beep	3	20	0	30	12	4	60	33	12	6	60	50	9	1	41	15
4. Umanoma Tulatullallaa	3	20	0	7	4	0	20	0	3	0	15	0	1	0	5	0
5. Svedala Orlin Orkidé	3	16	5	0	6	3	38	50	6	1	38	17	3	0	19	0
6. Tulikäpälän Saara Savusukeltaja	2	15	8	0	6	2	40	33	6	1	40	17	2	0	13	0
7. Fennican Kirsikka	3	15	0	26	5	3	33	60	3	1	20	33	3	0	20	0
8. Fennican Kamomilla	2	15	0	29	8	5	53	62	7	0	47	0	5	0	33	0
9. Taikakuonon Amalia	3	15	0	13	9	2	60	22	6	0	40	0	2	1	13	50
10. Dagges Hedvig	2	14	0	9	11	1	79	9	9	1	64	11	7	0	50	0
11. Jaxonville Paula Punapippuri	2	13	0	0	2	1	15	50	2	1	15	50	1	0	8	0
12. Jorsakin Hertta	2	13	0	7	4	1	31	25	4	0	31	0	4	0	31	0
13. Bodeneis Fanny Fasta	3	13	4	0	4	0	31	0	4	1	31	25	3	0	23	0
14. Handskes Greta Garbo	2	13	0	7	3	2	23	67	3	2	23	67	0	0	0	0
15. Maiskis Lunaria	2	13	0	9	9	4	69	44	6	0	46	0	3	0	23	0
16. Fennican Tiffany	3	13	2	0	3	0	23	0	3	1	23	33	3	0	23	0
17. Krösaskogens Teija	2	12	0	0	10	2	83	20	10	0	83	0	10	1	83	10
18. Fennican Rosamunda	3	11	0	9	6	2	55	33	6	0	55	0	5	2	45	40
19. Åswallens Härliga Hilda	2	11	0	4	2	1	18	50	0	0	0	0	0	0	0	0

20. Karjakon Velmu Vilma	3	11	5	6	3	1	27	33	3	0	27	0	3	0	27	0
21. Skogsbygdens Stina Starshine	2	10	0	11	6	3	60	50	4	1	40	25	3	1	30	33
22. Wäliharjun Armi Aurinko	2	10	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23. Aspenhill Kamomill	2	10	0	33	7	1	70	14	6	1	60	17	7	0	70	0

	Silmät				Näyttely				Jalostus- tarkastus			Paimennus- taipumus		Hammas- puutokset
Narttu	Tutkittu	Merkintä	Tutkittu %	Merkintä %	MVA	ERI	EH	H, T HYL, EVA	ERI	EH	H	On taipumus	Ei ole taipumusta	
1. Svedala Peppi Porslinsdocka	9	1	39	11	5	14	-	-	3	3	1	-	3	puuttuu
2. Jaxonville Näkis Vaan	11	3	50	27	2	11	2	-	4	3	1	3	1	P1, P3
3. Dlarah Beep Beep	13	1	65	8	3	10	2	-	2	7		3	6	P1
4. Umanoma Tulatullallaa	4	0	20	0	-	5	1	-	-	2	-	3	2	?
5. Svedala Orlin Orkidé	6	2	38	33	-	5	-	-	-	2	-	3	-	P1, P4
6. Tulikäpälän Saara Savusukeltaja	5	0	33	0	-	5	-	-	-	-	-	2	1	?
7. Fennican Kirsikka	5	0	33	0	2	5	1	2	1	2	1	4	-	P1
8. Fennican Kamomilla	8	2	53	25	3	5	1	-	-	2	-	6	2	?
9. Taikakuonon Amalia	9	0	60	0	-	4	4	1	-	5	-	1	-	puuttuu
10. Daggess Hedvig	5	0	36	0	2	2	2	-	-	-	-	1	2	?
11. Jaxonville Paula Punapippuri	2	1	15	50	-	4	4	1	-	-	-	-	-	?
12. Jorsakin Hertta	3	0	23	0	1	7	1	-	1	5	1	-	-	P1
13. Bodeneis Fanny Fasta	3	0	23	0	-	4	-	1	-	1	1	1	1	puuttuu
14. Handskes Greta Garbo	3	0	23	0	-	1	1	-	-	-	-	1	-	?
15. Maiskis Lunaria	9	1	69	11	-	6	1	-	4	5	-	2	1	P2
16. Fennican Tiffany	3	0	23	0	-	3	2	-	1	2	-	1	-	P3
17. Krösaskogens Teija	11	0	92	0	3	4	2	-	1	5	1	-	-	puuttuu

18. Fennican Rosamunda	6	0	55	0	2	3	2	-	1	2	-	5	1	?
19. Åswallens Härliga Hilda	0	0	0	0	-	5	-	1	-	-	-	-	-	?
20. Karjakon Velmu Vilma	2	0	18	0	-	4	1	-	1	2	-	2	1	?
21. Skogsbygdens Stina Starshine	5	2	50	40	2	2	-	-	1	3	-	2	1	P1, P2
22. Wäliharjun Armi Aurinko	0	0	0	0	-	2	2	-	-	-	-	-	-	?
23. Aspenhill Kamomill	6	2	60	33	2	5	-	1	4	1	1	3	1	parentavika

5.2 Jalostuksen tavoiteohjelman 2012 - 2016 toteutuminen

TAVOITE	TOIMENPIDE	TULOS
<i>Populaatio</i>		
Rekisteröintimäärä n. 100 rekisteröintiä vuodessa.		On toteutunut.
Vältetään matadorijalostusta.	Lasketaan vuosittain urokselle elinikäinen jälkeläismäärä Kennelliiton suosittelman kaavan mukaan. Vuonna 2016 tuo jälkeläismäärä oli 25.	Muutama elinikäisen jälkeläismäärän ylitys on.
Riittävän tehollisen populaation ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi maahan täytyy säännöllisesti tuoda uusia uroksia ja narttuja jalostuskäyttöön. Vaihtoehtona on nartun astuttaminen ulkomailla tai tuontisperman käyttö.	<p>Tarkastelujakson aikana (2011 – 2016) on Suomeen rekisteröity tuontikoiria 36, joista uroksia 19 ja narttuja 17. Koirat on tuotu pääsääntöisesti Ruotsista, mutta muutama tuonti on myös Englannista ja yksi Sveitsistä.</p> <p>Yksi kasvattaja on käyttänyt ulkomailla tuotua spermaa ja kolme kasvattajaa on käynyt astuttamassa narttunsa Ruotsissa.</p>	<p>Kaikkia tuontikoiria ei rekisteröidä Suomeen, eikä niistä näin ollen välttämättä tiedetä.</p> <p>Tarkastelujakson aikana (2011 - 2016) on syntynyt 9 tuontiurokselle yhteensä 117 pentua ja 18 tuontinartulle yhteensä 156 pentua. Tuontispermastä syntyi 6 pentua ja ulkomailla tehdyistä astutuksista 22 pentua.</p> <p>Kaikista tarkastelujakson pennuista (678) 40,6 % on ulkomaisten koirien jälkeläisiä (275).</p> <p>Tehollinen populaatio on pysynyt lähes samana. Tuontikoirien taustalla on useimmiten samoja koiria kuin Suomessa syntyneiden. Ulkomailla ei välttämättä tehdä samoja terveystarkastuksia kuin Suomessa, mikä haittaa ulkomaisten urosten käyttöä.</p>
Kasvattajat pyrkivät välttämään sisä- ja linjasiitosta ja tähtäävät kasvatusyössään mahdollisimman pieneen sukusiitoskertoi- meen (alle 2 % kuudessa sukupolvessa).	<p>Pentueiden sukusiitoskertoimet julkaistaan pentuvälityksessä, vuosikirjassa ja vuoden ensimmäisessä Göötti-lehdessä.</p> <p>Jalostustiedustelun yhteydessä kerrotaan suunniteltujen pentueiden sukusiitoskertoimet ja linjaukset.</p>	<p>Toteutunut osittain, linjasiitosta ei voida täysin välttää populaation pienen koon vuoksi. Linjaukset yleensä 4 - 5 polvessa.</p> <p>Sukusiitoskerroin on ollut suurimmallaan v. 2001 (4,03 %) ja pienimmillään v. 2005 (0,89 %). Tarkastelujakson aikana se oli 0,98 – 1,83 %. Yksittäisiä yli</p>

		2 % ylityksiä on. Koiranetin antama sukusiitos-prosentti on alhaisempi kuin todellisuudessa, sillä osa sukutauluista on vaillinaisia.
Samojen yhdistelmien uusimista ei suositella.		Sama yhdistelmä on uusittu kahdessa pentueessa.
Jotta töpöhäntäisyys rodussa säilyisi, toisen vanhemmista tulee olla töpöhäntäinen.	Töpö-töpö -yhdistelmä on kielletty Suomessa 1.1.2009 lähtien Kennelliiton määräyksestä. Pitkä-pitkä -yhdistelmien mukana häviää töpöhäntäisyys.	Hännästä on tullut jalostusvalinnoissa määräävä tekijä. 130 yhdistelmästä 107 on töpö-pitkä -yhdistelmiä ja vain 23 pitkä-pitkä -yhdistelmiä. Pentuja on syntynyt 280 töpöhäntäistä ja 398 pitkähäntäistä viimeisellä tarkastelujaksolla (2011 - 2016).
<i>Luonne</i>		
Arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia koiria ei pidä käyttää jalostukseen.	Jalostustarkastuksessa arvioidaan myös koiran luonnetta. Rotujärjestö on järjestänyt luonnetestin vuosina 2004, 2008, 2009, 2014 ja 2015.	Luonteen objektiivinen arviointi on vaikeaa. Koiria on käytetty luonnetesteissä, MH-kuvauksissa sekä jalostustarkastuksissa. Muutama koira on suorittanut BH-kokeen.
<i>Terveys</i>		
Rodun liioittelematon rakenne ja hyvä terveystilanne tulee säilyttää.	Terveystuloksia julkaistaan lehdessä, rotujärjestön kotisivuilla ja vuosikirjassa. Tietyt terveystulokset ovat pentuvälityksen ehtoina.	Rodun terveystilanne on säilynyt ennallaan ja varsin hyvänä.
Kasvattajat käyttävät ainoastaan terveystarkastettuja koiria jalostukseen.	Pentuvälityksen ehtona on lonkkakuvaustulos A - C eikä koiralla saa olla J175, PRA tai HC.	On syntynyt vain yksi pentue, jossa vanhemmilla ei ollut voimassaolevaa silmäpeilaustulosta.
Tehdään terveystarkastus joka 4. vuosi.	Terveystarkastus on tehty v. 2016.	Vuoden 2016 terveystarkastukseen saatiin 108 vastausta.
Pidetään rodun lonkkaniveldysplasiatilanne hallinnassa ja lonkkakuvausprosentti ennallaan (väh. 40 % rekisteröidyistä koirista).	Pentuvälityksen ehtoina on lonkkakuvaustulos A - C. Kahta C-lonkkaista koiraa ei tulisi yhdistää. D- ja E-lonkkaista koiraa ei käytetä jalostukseen. Lonkkaindeksi otettiin käyttöön Koiranetissä v. 2013. Toivotaan, että jalostukseen käytettävien koirien tai vähintään yh-	Tilanne on hyvä. Kaikista rekisteröidyistä koirista on lonkkakuvausprosentti 46 %.

	distelmien lonkkaindeksi olisi yli 100.	
Hankitaan lisätietoa rodun selkätilanteesta.	Kannustetaan kuvauttamaan koirien selät lonkkakuvausten yhteydessä. LTV ja VA -lausunnot saa alle 2-vuotiaista ja SPO-lausunnot yli 2-vuotiaista koirista.	Koirien selkiä on kuvattu ja lausuttu virallisesti jonkin verran. 1.7.2012 lähtien on tulokset LTV, VA ja SPO julkaistu Koiranetissä. Vuoden 2017 alusta on mahdollista saada myös IDD-lausunto virallisena.
Pidetään kyynärnivelterveys hyvänä.	Vain koiria, joilla on enintään 1-1 kyynärniveltulos, käytetään jalostukseen.	Kaikilta jalostukseen käytetyiltä koirilta ei ole kuvattu kyynärniveliä.
Silmäpeilauksia jatketaan edelleen rodun tilanteen seuraamiseksi.	Pentuvälityksen ehtona on terveet silmät (ei J175, PRA tai HC). Silmäpeilaustulos ei saa olla astutushetkellä kahta vuotta vanhempi. Kahta koiraa, joilla on sama diagnoosi muiden silmäsairauksien osalta, ei yhdistetä.	Kennelliiton ohjeistuksen mukaan markkeritesti ei korvaa kliinistä tutkimusta eli silmäpeilausta. Usealta jo jalostukseen käytetyiltä koiralta on löytynyt J175. Markkeritestin avulla voidaan löytää potentiaaliset ”sairastajat” (GG-koirat).
Markkeritestin avulla saadaan J175-alttius vähenemään rodussa.	V. 2015 Koirangeenit-tutkimusryhmä julkaisi rodun silmäsairaututkimuksen tulokset ja antoi tutkimukseen osallistuneiden koirien tulokset julki. Genoscooper aloitti kaupallisen markkeritestin myynnin. Markkeritestejä on teetetty jo useille pentueille sekä jalostusikäisille koirille. Suurimman sairastumisriskin markkerityypin terve koira GG tulee aina yhdistää pienimmän riskin AA-tyyppiin. Diagnoosin saanutta GG-koiraa ei tule käyttää jalostukseen. AG-koira voidaan yhdistää AG-koiraan.	Markkeritestejä on tehty koirille jo varsin paljon, ja useampi kasvattaja on ottanut kokonaisista pentueista testin ennen pentueen luovutusta. Testituloksia on käytetty hyväksi yhdistelmien suunnittelussa.
Perinnöllisen silmäsairauden J175 merkitystä koirille selvitetään kyselyin sekä suosittelemalla sairaiden koirien seuranta tutkimuksia kahden vuoden välein.	Silmäterveyskysely on tehty vuosina 2007, 2009 ja 2011.	Suurimmalle osalle silmäsairaista koirista ei tule minikäänlaisia oireita eikä koiran voida todeta sokeutuneen. Heikentynyt hämäränäkö on tavallisin ensioire.
Hammaspuutokset on pidettävä	Jalostustarkastuslausuntoon kir-	Hammaspuutokset eivät tule

kurissa.	<p>jataan hammaspuutokset. Jotkut ulkomuototuomarit kirjaavat arvosteluun näkemänsä hammaspuutokset.</p> <p>Jalostustiedustelussa otetaan huomioon hammaspuutokset, mikäli ne ovat jalostustoimikunnan tiedossa. Nartun hammaspuutokset kysytään kasvattajalta.</p> <p>Kahta koiraa, joilla on hammaspuutoksia, ei yhdistetä. Koiraa, jolta puuttuu enemmän kuin yksi iso hammas (P3, P4), ei käytetä jalostukseen.</p>	<p>jalostustoimikunnan tietoon, ellei koiraa jalostustarkasteta.</p> <p>Koiria, joilta puuttuu P1-hampaita, on yhdistetty.</p>
Kroonista sairautta (esim. allergia, atopia, epilepsia) sairastavia koiria ei käytetä jalostukseen.	Jalostustoimikunta ei saa tietoonsa koirien sairauksia, elleivät kasvattajat/koirien omistajat niitä ilmoita.	On käytetty koiria, joilla jalostuskäytön jälkeen on puhjennut krooninen sairaus (allergia, haimatulehdus).
Narttua, jolle on tehty keisarinleikkaus anatomisista syistä tai polttoheikkouden vuoksi, ei suositella astutettavan toistamiseen.	Keisarinleikkauksien syitä ja yleisyyttä selvitetään pentue-seurantalomakkeilla.	Keisarinleikkauksista on hyvin vähän tietoa.
Jalostukseen käytetään 1,5 – 12-vuotiaita uroksia ja 2 - 8 -vuotiaita narttuja.	Jalostustiedusteluissa ei ehdoteta liian nuoria uroksia ja suositetaan mahdollisuuksien mukaan vanhempia uroksia.	Tarkastelujaksolla on pysytty ikärajoissa.
<i>Ulkomuoto</i>		
<p>Järjestetään yhdistyksen jalostustarkastus vähintään joka toinen vuosi. Lisäksi kasvattajat voivat järjestää omia tarkastuksia. Tavoite tarkastaa 40 % kannasta.</p> <p>Ulkomuototuomareita kutsutaan jalostustarkastuksiin tutustumaan jalostustarkastajien opastuksella oikeaan rotutyyppiin ja rakenteeseen.</p>	<p>Rotujärjestön jalostustarkastus on järjestetty vähintään joka toinen vuosi. Useat kasvattajat ovat järjestäneet omille kasvateilleen jalostustarkastuksia.</p> <p>Yksi uusi jalostustarkastaja on koulutettavana. Pyritään koulutamaan lisäksi vielä ainakin yksi tarkastaja. Ulkomuototuomari voi myös toimia jalostustarkastajana.</p>	Jalostustarkastuksia on järjestetty enemmän kuin tavoite on ollut. Tällä hetkellä kannasta on tarkastettu 52 %.
Pentueiden vanhempien tulisi saada vähintään 2 x EH kahdelta eri tuomarilta tai jalostustarkastuksesta maininta hyväksytään jalostukseen.	Tavoite on ehtona pentuvälitykseen tuleville pentueille.	Kaikki pentueet eivät tule pentuvälitykseen.

Pitkähäntäistä koiraa, jolla on häntämutki, ei suositella jalostukseen.	Pentueseurantalomakkeessa kysytään tietoja häntämutkista. Jalostustarkastuslausuntoihin ei ole aiemmin kirjattu häntämutkia. Pyydetään tarkastajia kirjaamaan mahdolliset häntämutkat lomakkeeseen.	Kerätään lisää tietoa rodussa esiintyvistä häntämutkista.
Säilytetään rotumääritelmän mukainen korkeatasoinen ulkomuoto.		73 % tarkastelujakson aikana esitetyistä koirista on saanut näyttelyssä laatumaininnan erinomainen (edellisellä jaksolla 60%).
<i>Tiedon jakaminen</i>		
Rotujärjestö ja kasvattajat jakavat vastuun suunnitelmallisen rodunjaloitustyön toteuttamisesta.	Kasvattajat voivat halutessaan tehdä jalostustiedustelun nartulleen. Tiedotetaan sekä rodun että Kennelliitolta tulevista ajankohtaisista asioista lehdessä ja kotisivuilla. Rotujärjestön tavoitteena on kerätä objektiivista tietoa rodun terveydentilasta ja jakaa tietoa eteenpäin kasvattajille ja rodun harrastajille.	Julkaistaan vuositilastot lehdessä ja vuosikirjassa. Julkaistaan rotujärjestön kotisivuilla uusimmat tiedot terveysasioista.
Vuosikirjassa julkaistaan näyttely-, koe- ja terveys-tulokset sekä rekisteröinnit ja jalostustarkastuslausunnot.	Vuosikirjan aineiston kokoamiseen tarvitaan yksi henkilö, joka ottaa vetovastuun.	Vuodesta 2007 lähtien vuosikirja on julkaistu vuosittain. V. 2012 lähtien vuosikirjaa ei ole tehnyt kukaan.
<i>Yhteistyö</i>		
Toimitaan yhteistyössä muiden maiden rotujärjestöjen kanssa.	Jaetaan tarpeen mukaan tietoa suomalaisesta populaatiosta.	Säännöllistä joskin vähäistä yhteistyötä on ollut lähinnä Ruotsin rotujärjestön kanssa. V. 2015 toimitettiin lausunto Hollannin rotuyhdistykselle distichiasiksen esiintymisestä Suomessa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Länsigöötanmaanpystykorva on alkukantainen, elinvoimainen ja monipuolinen rotu, jonka alkuperäinen käyttötarkoitus oli toimia karjapaimenena ja maatilan pihakoirana. Nykyään rodun pääasiallinen käyttötarkoitus on toimia seura- ja harrastuskoirana. Puhtaaksi seurakoiraksi muuntuminen edellyttäisi rodulle tyypillisen aktiivisen luonteen rauhoittumista sekä haukkuherkkyyden vähenemistä, mutta tällöin oltaisiin jo hyvin kaukana alkuperäisestä länsigöötanmaanpystykorvasta. Tämä tulee pitää mielessä jalostustavoitteita asetettaessa. Pyrimme säilyttämään hyvin liikkuvan, terverakenteisen rodun, jolla on rohkea, rodunomaisen aktiivinen luonne.

Rodun rekisteröintimäärät ovat maltillisia. Nykyinen tilanne (n. 100 rekisteröityä pentua vuodessa) on rotujärjestön mielestä hyvä. Kysyntää on jatkuvasti ollut enemmän, kuin pentuja on ollut tarjolla, mikä on antanut kasvattajille mahdollisuuden valita pennunostajat. Toisaalta tämä on myös lisännyt jonkin verran pentujen tuontia Ruotsista.

Länsigöötanmaanpystykorvan terve rakenne ja hyvä terveydentila tulee säilyttää ennallaan. Rodun ulkomuotoa seurataan mm. jalostustarkastuksien avulla. Tavoitteena on tarkastaa vähintään 40 % kannasta. Terveydentilan säilyttämiseksi yhdistys teettää muutaman vuoden välein terveystarkastuksen. Vaikka rotumme ei kuulu PEVISAan, ovat kasvattajat käyttäneet esimerkillisen hyvin ainoastaan tutkittuja koiria jalostukseen ja koirien omistajat tutkituttavat aktiivisesti koiriansa. Tavoitteena on sekä lonkkakuvaus- että silmätarkastusprosentin pitäminen n. 40 %:ssa rekisteröidyistä koirista. Jalostuskoirien silmät olisi hyvä peilata myös vanhemmalla iällä, jalostuskäytön loputtua.

Kansainvälinen ja pohjoismainen yhteistyö niin rotujärjestöjen kuin kasvattajienkin kesken on erittäin tärkeää. Tähän yhteistyöhön kuuluu olennaisena osana mm. terveystietojen jakaminen ja mahdollisista ongelmista tiedottaminen. Jotta jalostuksen tavoiteohjelma toteutuisi, vaatii se yhteistyötä kasvattajien ja rotujärjestön välillä. Rotujärjestö pyrkii julkaisemaan uutta tutkimustietoa rodusta aina, kun sitä vain on saatavilla. Esimerkiksi pentuseurantalomakkeita on ensimmäisen kerran analysoitu vuonna 2016, kun palautettujen lomakkeiden lukumäärä on ollut riittävä.

Populaation kokonaistila ja rakenne

Länsigöötanmaanpystykorvan maailmanlaajuisesti pieni populaatio vaatii kaikkia rotua kasvattavilta määrätietoista yhteistyötä tilanteen parantamiseksi. Perinnöllisen monimuotoisuuden vaaliminen tulee olla kaikkien kasvattajien ensisijainen päämäärä. Elinikäinen jälkeläismäärä (5 % neljän viimeisen vuoden rekisteröinneistä) ja myös toisen polven jälkeläismäärät (10 % neljän viimeisen vuoden rekisteröinneistä) tulee huomioida jalostusvalintoja tehdessä. Yhdistelmiä ei suositella uusittavan. Suosituksena on, että sukusiitosprosentti pysyisi nykyisellä alle 2 % vuositasolla.

Terveys

Tärkein tavoite on rodun hyvän terveystilanteen säilyttäminen vähintäänkin ennallaan. Tähän pyritään keräämällä ja julkaisemalla tietoa sekä tiedottamalla kasvattajia rotua koskevista terveystilanteista. Kasvattajien teettämiä terveystutkimuksia kannustetaan pentuvälityksen vaatimuksilla.

Lonkkaniveldysplasiasta kerätään edelleen tietoa. Lonkkatutkimustulos A - C on yhdistyksen pentuvälitykseen pääsyn vaatimuksena. Kahta C-lonkkaista ei pidä yhdistää. Myös koirien lähisukulaisten lonkkakuvaustulokset on syytä huomioida jalostusvalintoja tehtäessä ja lonkkaindeksin pitäminen yli 100 %:n on yhdistelmissä suotavaa.

Silmäsairauden merkitys rodulle on edelleenkin jossain määrin epäselvä, ja sairauden tutkimusta seurataan edelleen. Pentuvälitykseen pääsyn edellytyksenä on virallinen silmätutkimuslausunto, joka ei saa olla astutushetkellä kahta vuotta vanhempi. Koiralla ei saa olla todettuna tai epäilyttävänä rodulle tyypillistä verkkokalvosairautta (muu verkko-kalvosairaus, J175, PRA) tai perinnöllistä kaihia. Koiraa, jolla on todettu muu silmäsairaus, ei saa yhdistää toiseen, jolla on todettu sama sairaus. Rotujärjestö kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia ottamaan poskisolunäytteitä ja teettämään markkeritestin. Kennelliitolta on pyydetty ohjeita siihen, miten eri markkerituloksia saaneita koiria voi yhdistää. Kliinisesti terveeksi tutkittu eli silmäpeilattu GG-markkerituloksen saanut koira voidaan yhdistää terveeseen AA-koiraan. Kaksi AG-koiraa voidaan yhdistää keskenään, vaikka riski saada GG-jälkeläisiä onkin suuri. Näin siksi, että rodun jalostuspohja on erittäin kapea, ja AG-koirien yhdistäminen pelkkiin AA-koiriin on lähes mahdotonta, kun on muitakin rajoittavia tekijöitä, kuten töpö-töpö -kielto.

Rodun vitaalisuutta, pentukuolleisuutta ja keisarinleikkausten yleisyyden syitä halutaan selvittää pentueseurantalomakkeen avulla. Seurantalomakkeiden vastausten perusteella gööttien lisääntyminen on lähestulkoon ongelmatonta. Urokset astuvat ja nartut synnyttävät luonnollisesti ja emojen hoivavietti on hyvä. Pentukuolleisuus ei ole hälyttävää. Pentueseurantaa jatketaan edelleen.

Rotujärjestön tavoitteena on kerätä mahdollisimman objektiivista tietoa rodun terveydentilasta, tallentaa sitä ja jakaa uutta tietoa eteenpäin kasvattajille ja rodun harrastajille julkaisemalla jäsenjulkaisussa sekä vuosikirjassa tilastoja ja artikkeleita.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Länsigöötanmaanpystykorva on luonteeltaan suuri koira pienessä koossa, ja tätä ominaisuutta rotujärjestö haluaa vaalia. Rotujärjestö kerää tietoa koirista, joilla on ongelmia käyttäytymisessä. Aggressiivisia, hermostuneita ja arkoja koiria ei pidä käyttää jalostukseen. Jalostuskoirien luonne-testausta ja/tai MH-kuvausta suositellaan. Jalostustarkastuksissa tallennetaan tietoa koiran käytöksestä ja luonteesta, samoin näyttelyarvosteluihin. Tätä tietoa pyritään hyödyntämään. Paimennus- tai pumustestejä pyritään järjestämään vuosittain. Tavoitteena on testata 30 % kannasta.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostukseen käytetyn länsigöötanmaanpystykorvan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, terve ja hyväkuntoinen, rotumääritelmän mukainen koira. Jalostusyksilön tulee täyttää seuraavat vähimmäisvaatimukset:

- Virallinen lonkkakuvaustulos A/B/C

- Virallinen silmätutkimuslausunto on voimassa kaksi vuotta. Jalostuksesta poissulkevat silmätutkimuslausunnot ovat diagnosoitu todettu/epäilyttävä/avoin rodulle tyypillinen verkkokalvosairaus (muu verkkokalvosairaus, J175, PRA, retinopatia) tai perinnöllinen kaihi.

- Kliinisesti terveeksi tutkittu GG-markkerituloksen saanut koira voidaan yhdistää AA-tuloksen saaneeseen koiraan. AG-koira voidaan yhdistää AG-koiraan, vaikka on mahdollista, että tuloksena on GG-koira. Seuraavassa sukupolvessa tämä yhdistetään AA-koiraan.
- Rodunomainen luonne, eli jalostukseen ei tule käyttää koira, jolla on huono hermorakenne tai joka on arka tai vihainen.
- Virallinen näyttelytulos ERI tai kahdesti EH tai jalostustarkastuksessa hyväksytty jalostukseen.
- Ei sairasta kroonista sairautta.
- Ei omaa rotumääritelmässä lueteltuja hylkääviä virheitä.
- Kykenee luonnolliseen astutukseen.
- Nartun kohdalla ei ole tiedossa seikkoja, jotka voisivat aiheuttaa synnytysvaikeuksia tai ongelmia pentujen hoidossa: narttu on pentueen syntymän aikaan 2 – 8 vuotta ja yli 8-vuotiaan nartun astuttamiseen tarvitaan eläinlääkärintodistus Kennelliiton Koirarekisteriohjeen (2017) mukaisesti.
- Uroksella on normaalit kivekset.
- Ulkomaalaisella uroksella vaatimukset eivät ole pakollisia, mutta jos em. tuloksia on, vaatimukset ovat samat kuin suomalaisella uroksella.
- Uroksella elinikäinen enimmäisjälkeläismäärä Suomessa ei ole täytynyt (5 % neljän viimeisen vuoden rekisteröinnistä): astutettu mutta syntymätön pentue lasketaan neljäksi pennuksi.

Edellä mainittujen lisäksi jalostusyksilön suosituksia on:

- Mikäli koiralta puuttuu hammas/hampaita (P1 tai P2), suositellaan valitsemaan sellainen kumppani, jolla on täysi hampaisto.
- Ei ole suositeltavaa käyttää jalostukseen koira, jolta puuttuu suuria hampaita (P3, P4, molaarit).
- Koira on luonnetestattu tai MH-kuvattu.
- Koira on jalostustarkastettu.
- Koira on paimennustaipumustestattu.
- Koiran kyynärnivelet kuvataan, ja tulos on vähintään 1.
- Koiran polvet tutkitaan Kennelliiton ohjeiden mukaisesti, ja tulos on vähintään 1.

Yhdistelmien kohdalla suositellaan:

- Kahta C-lonkkaista ei yhdistetä.
- Sukusiitoskerroin ei ylitä 2 % Koiranetin mukaan viidellä sukupolvella laskettuna.
- Neljän sukupolven sukutaulussa ei ole samoja koiria.
- Samaa yhdistelmää ei suositella uusittavaksi.

Lisäksi otetaan huomioon Kennelliiton vaatimus, etteivät molemmat vanhemmat saa olla töpöhäntäisiä. Yhdistelmien sukusiitoskerroin ei saa ylittää Koiranetin mukaan 6,25 % viidellä polvella laskettuna.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestö pyrkii luvussa 6.1 esitettyihin tavoitteisiin JTO:n suositusten avulla, järjestämällä jalostustarkastuksia ja paimennustaipumustestejä, jakamalla informaatiota kasvattajille ja kouluttamalla ulkomuototuomareita. Erilaisilla kyselyillä selvitetään koirien terveyttä, lisääntymisbiologiaa, silmäsairaiden koirien oireiden etenemistä ja koirien luonnetta.

Omassa jäsenlehdessä pyritään jakamaan tietoa rodun tilasta, jalostustavoitteista sekä jalostus-suosituksista. Vuosikirjassa julkaistaan tietoja toteutuneista yhdistelmistä ja koirien tuloksista.

Kasvattajille tarjotaan nartulle jalostustiedusteluun vastaamista, pentuvälitystä ja koko gööttiyhteisölle urosten markkinointimahdollisuutta (uroslista) ja uutta kotia etsivien palstaa pentuvälityksessä pentuiän ohittaneille koirille.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

1. Vahvuudet

- rotujärjestöstatus
- monipuolinen seura- ja harrastuskoira
- rodun yleinen hyvä terveydentila
- ulkomuodollisesti korkea taso Suomessa
- jalostustarkastustilaisuuksien suosio
- nykytasolla riittävät rekisteröintimäärät
- valveutuneet kasvattajat ja rodun harrastajat, jotka teettävät aktiivisesti terveystutkimuksia, vaikkei rotu kuulu PEVISAan
- kiinnostus paimennustaipumustesteihin
- halu tuoda koiria ulkomailta
- Koiranetiin tallennettu tieto

2. Mahdollisuudet

- rotu kiinnostaa nykyään etenkin monipuolisten käyttömahdollisuuksiensa, pitkäikäisyyden ja yleisen hyvän terveydentilan vuoksi
- kasvattajien ja rotuyhdistyksen entistä tiiviimpi yhteistyö rodun hyväksi
- tuontikoirat laajentavat geenipohjaa
- kansainvälinen yhteistyö
- kasvattajien ja rotuyhdistyksen/jalostustoimikunnan entistä tiiviimpi yhteistyö ja

- kasvattajien välinen yhteistyö
- vaikutusmahdollisuuksien parantuminen
- Kennelliittoon
- vahva rotujärjestö, JTO ja jalostustoimikunta, jotka ohjaavat kasvatustoimintaa
- avoin ja rakentava ilmapiiri
- ulkomuototuomareiden koulutus
- EJ-rekisterin monipuolisempi käyttö
- luonteen objektiivinen arvioiminen koirien luonteen mittaamiseksi ja jalostustyön helpottamiseksi

3. Heikkoudet

- ääniherkkien koirien määrä populaatiossa
- geenipohjan kapeus maailmanlaajuisesti
- narttujen hedelmällisyysongelmat
- hammaspuutokset
- tietyt ongelmat ulkomuodossa (etuosa, olkavarsien pystyys, riittämätön rintakehä, lyhyt rintakehä, raajojen pituus, mittasuhteet)
- kivesvika
- rotuspesifinen verkkokalvosairaus
- töpö-töpö -kiellon tuomat rajoitukset
- urosten astumisosaamattomuus, uroksen maksimijälkeläismäärä suhteellisen pieni

4. Uhat

- rodun tullessa suosittumaksi jalostusvalinnoissa ei kiinnitetä enää niin paljon huomiota luonteeseen ja terveyteen, jolloin ongelmat niissä lisääntyvät
- pelkkä ulkomuotoon keskittyvä jalostus
- kasvattajat lakkaavat tekemästä terveystutkimuksia ja teettävät pentuja sairailta/tutkimattomilla koirilla
- luonnetesteihin ja MH-kuvauksiin ei haluta tai ei saada testauspaikkaa
- rodun suosio laskee, geenipohja kaventuu
- rodun jakautuminen näyttely- ja käyttölinjoihin
- luonteen heikkous (aggressiivisuus, arkuus, hermorakenteen heikkous)

- vakavat sairaudet
- yksittäisten koirien liika jalostuskäyttö nimenomaan toisen sukupolven jälkeläisten näkökulmasta
- lisääntymiskyvyn heikkeneminen (urokset jotka eivät osaa astua, heikko tiinehtyvyys, keisarinleikkaukset, pentujen imeytyminen)
- avoimen tiedottamisen ilmapiirin häviäminen
- Kennelliiton yllättävän nopeat määräykset ja niiden toimeenpano
- kansalliset tai kansainväliset kennelorganisaatiot puuttuvat kondrodystrofisten rotujen jalostukseen
- EU kieltää töpöhäntäisten koirien jalostuskäytön

Uhkiin ja ongelmiin varautuminen vaatii kaikkien kasvattajien välistä yhteistyötä ja tiedon jakamista. Koiria tulisi tutkituttaa ja testauttaa tiedon saamiseksi ja tallentamiseksi.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Seuraavan viiden vuoden tarkastelujaksolla (2017 – 2021) toteutetaan seuraavat toimenpiteet:

Vuonna 2017:

- Tiedotetaan uudesta Jalostuksen tavoiteohjelmasta.
- Järjestetään luento luustokuvauksista kevätkokouksen yhteydessä.
- Näyttelyarvostelujen ja jalostustarkastuslausuntojen siirtäminen rotujärjestön kotisivuille.

Vuosittain:

- Julkaistaan edellisen vuoden vuositilastot (pentueet, terveystutkimukset) vuoden 1. lehdessä.
- Jalostustarkastus: tavoitteena tarkastaa vähintään 40 koiraa/vuosi.
- Paimennustaipumustesti.
- Jalostukseen ja kasvattamiseen liittyviä artikkeleita lehdessä.
- Ulkomuototuomareiden koulutus.
- Analysoidaan pentuseurantalomakkeista saatavaa tietoa.
- Kannustetaan koirien kasvattajia ja omistajia viemään koiria terveystarkastuksiin.
- Kannustetaan koirien kasvattajia ja omistajia teettämään koirille silmäsairauden markeritestejä.
- Järjestetään luonnetesti ja erikoisnäyttely.
- Koska vuosikirjoissa oleva tieto on saatavilla Koiranetissä (rekisteröinnit, tuonnit, terveys-, koe- ja näyttelytulokset) ja rotujärjestön sivuilla (jalostustarkastukset, paimennustestit), näyttelyarvostelut ja jalostustarkastuslausunnot julkaistaan rotujärjestön kotisivuilla.

Tarvittaessa:

- Julkaistaan kasvattajatiedote uusista kasvatukseen liittyvistä asioista.
- Päivitetään BreedMate-sukutietokanta, mikäli sille saadaan jatkossa toimiva lisenssi.
- Uusi terveystarkastus, kysely silmäsairaiden koirien omistajille sekä mahdollinen luonnekysely.
- Pentuvälityssääntöjen päivittäminen.

Vuonna 2021:

- Hyväksytään uusi Jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2022 – 2026.

Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Rodun tilaa tarkkaillaan kyselyiden avulla ja hyödyntäen Suomen Kennelliiton jalostustietokantaan kerättyä tietoa. Jalostustoimikunta seuraa jatkuvasti rodun tilannetta, jolloin rotua uhkaaviin ongelmiin voidaan ajoissa tarttua. Jalostustoimikunta jakaa tietoa rotujärjestön kotisivuilla, artikkeleilla Göötti-lehdessä ja tarvittaessa erikseen kasvattajille kasvattajatiedotteessa sekä mahdollisilla kasvattajapäivillä.

Jalostustoimikunta jatkaa sukutietokannan ylläpitoa mahdollisuuksien mukaan, koska Kennelliiton jalostustietokannasta ei saa kaikkea tietoa (kivesvikaisuus, sinisilmäisyys, pitkäkarvaisuus, paimennustaipumustestit ja jalostustarkastukset).

Rodun jalostuksen tavoiteohjelma tarkistetaan viiden vuoden kuluttua.

LÄHTEET

Aho, R. 2012: Ajankohtaista gööttien verkkokalvosairaudesta, Göötti-lehti 1/2012

Ahonen, S. & Lohi, H. 2015: Eläinlääketieteellisen tiedekunnan tiedote länsigöötanmaanpystykorvan retinopatiasta.

Blixt, I., Blixt, C. & Svartberg, K. (2007) Mentalitetsboken. Svartbergs Hundkundskap. Sverige. 288 s.

Eriksson, T. & Boqvist, L. 2002 (suom. H. Marjamäki 2004) Koirien persoonallisuuskuvauksen (Mentalbeskrivning Hund) järjestämisohteet. Svenska Brukshundklubben.

Göötti-lehti 4/2016a: Yhteenveto gööttien terveystarkastuksen 2016 vastauksista, Göötti-lehti 4/2016

Göötti-lehti 4/2016b: Pentu seurantalomakkeita vuodesta 2011, Göötti-lehti 4/2016

Haworth, K., Putt, W., Cattanach, B., Breen, M., Binns, M., Lingaas, F. & Edwards, Y.H. (2001) Canine homolog of the T-box transcription factor T; failure of the protein to bind to its DNA target leads to a short-tail phenotype. *Mamm. Genome*, 12:212-218.

Huson, H. J., Parker, H. G., Runstadler, J. och Ostrander, E. A. (2010). *A genetic dissection of breed composition and performance enhancement in the Alaskan sled dog*. *BMC Genetics* 2010, 11:71.

Hytönen, M.K., Grall, A., Hédan, B., Dréano, S., Seguin, S.J., Delattre, D., Thomas, A., Galibert, F., Paulin, L., Lohi, H., Sainio, K. & André, C. (2009) Ancestral T-Box mutation is present in many, but not all, short tailed dog breeds. *J. of Heredity* 100: 236-240.

Ikonen, N. (2015) Käytös- ja luonnehäiriöt länsigöötanmaanpystykorvilla. Opinnäytetyö, Kannuksen kennelinja.

Indrebø, A., Langeland, M., Juul, H.M., Skogmo, H.K., Rengmark, A.H, Lingaas, F. (2008) A study of inherited short tail and taillessness in Pembroke Welsh Corgi. *J. Small Anim. Pract.* 49:220-224.

Jalomäki, S., Pietilä, E. & Vanhapelto, P. (2016) Silmäsairauksien kuvaus ja sairauksien merkitys jalostuksessa, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet>

Kennelliitto (2011) Nuorten koirien polvivaikutusajan rajoitus voimassaoloaika. Tiedote 6.9.2011. http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/uutiset/2011/20110906_polvivaikutusajan_rajotus.htm

Kennelliitto (2016) Kennelliiton silmäsairausryhmän kokouksen 1/2016 pöytäkirjaote

Kennelliitto (luettu 5.4.2017) Luonnetestin säännöt ja ohjeet

<http://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/kokeet-ja-kilpailut/luonnetesti>

Lappalainen, A. (2010) Kyynärnivelen kasvuhäiriöt <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Lappalainen, A. (2013) Lonkkanivelen kasvuhäiriö, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen>

Lappalainen, A. (2016) Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio),

<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion>

Lappalainen, A. (2017) Välimuotoinen lanne-ristinikama, Korkkiruuvihäntärotujen

nikamaepämuodostumat ja Kondrodystrofisten rotujen selkänikamien välilevyjen rappeutuminen ja välilevykalkkeutumiset, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista->

sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset

Mäki, K. (2013a) Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja,
<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Mäki, K. (2013b) Sukusiitos, <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>

Mäki, K. (2013c) Tehollinen populaatiokoko, <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>

Parker, H. G., Kim, L. V., Sutter, N. B., Carlson, S., Lorentzen, T. D., Malek, T. B., Johnson, G. S., DeFrance, H. B., Ostrander, E. A. och Kruglyak, L. (2004) *Genetic structure of the purebred domestic dog*. Science, 304(5674): 1160-4.

Parker, H. G., Kukekova, A. V., Akey, D. T., Goldstein, O., Kirkness, E. F., Baysac, K. C., Mosher, D. S., Aguirre, G. D., Acland, G. M. och Ostrander, E. A. (2007) *Breed relationships facilitate fine-mapping studies: A 7.8-kb deletion cosegregates with Collie eye anomaly across multiple dog breeds*. Genome Res., 17(11): 1562-1571.

Pleym, J. (2017) Boken om Västgötaspets.

von Rosen , B. (1982) Mitt hundliv. Ica Bokförlag. 270 s.

Saikku-Bäckström, A. (2017) Spondyloosi, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset>

Svenska Brukshundklubben (2017)

http://www.brukshundklubben.se/Documents/1_startdelen/3_hundar/mentalitet/mh_spindeldiagram/spindeldiagram_ovriga_raser/ah_spindeldia_vastgotaspets_1210.pdf Luettu 5.4.2017.

Lisäksi:

SKL Koiranet

SKK Avelsdata

Jenny Pleym, suullinen tieto 13.12.2016

Länsigöötanmaanpystykorvat - Västgötaspetsen ry kotisivut,
<http://www.lansigootanmaanpystykorvat.com/>